

The Project Gutenberg eBook of Ada, by Hasse Zetterström

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ada

Author: Hasse Zetterström

Release date: August 26, 2006 [EBook #19128]

Language: Swedish

Credits: Produced by Louise Hope, Martin Agren and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ADA ***

A D A

AV

HASSE ZETTERSTRÖM

TECKNINGAR

AV

EIGIL SCHWAB

STOCKHOLM · ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM. ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1921

INNEHÅLL.

Ada	5
Chapmans äventyr	13
Adolf	26
Lövgrodan	36
Bromsen	41
Chapmans mormor	48
Kidney and bacon	53
Fjärde man	59
En julberättelse	66
Farbror Teodår	73
En allvarlig historia	80

Två som gått	91
En skånsk poet	98
Wallenberg	106
Försök med vänlighet	112
Påskhatt	115
Ett problem	122
Kärleksbetygelser	126
Hopptåget	133
En promenad	136
Paketen	143
På en ångbåt	145
Handbok för nya millionärer	152
Kudden	159

ADA.

Ada är en grön papegoja som bor i en vacker bur i ett litet hus vid en badort i yttre havsbandet. Det här händer mitt i sommaren, då ön är full av badgäster och sommarfolk.

Adas ägarinna, fru Blom, har rest till staden på några dagar och hon har bett sin granne, fru Lind, att se till Ada.

Ada sitter på sin tjocka runda pinne och bevakar allt som händer i rummet i det lilla huset och även allt som händer utanför huset. Då och då äter hon litet salad och en bit skorpa som hon först doppar i den lilla vattenskålen för att den skall bli mjukare.

6

Hennes runda ögon stirra stelt rätt ut från sidorna av huvudet och då och då öppnar hon sin näbb för att säga det enda ord hon kan:

— Äda! Äda!

Hela ön känner Ada. De små flickorna trängas framför hennes bur, mata henne och bli så glada då hon visslar åt dem eller då hon någon gång visar dem sitt största konststycke: att sitta på översta pinnen och släppa ned en skorpa mitt i vattenskålen.

Ada märker strax att hennes matmor lämnat henne. Hon skriker, ropar och visslar en hel förmiddag. Då fönstret är öppet, hör man hennes Äda! Äda! långt ut på marken.

Fönstret är öppet... Ada står på burens botten på den fina sanden och med näbben öppnar hon dörren till buren. Hon arbetar tyst och lugnt och slutligen lyckas hon. Dörren är öppen och Ada stiger ut ur buren. Ett ögonblick sitter hon stilla på bordet, så lyfter hon vingarna och flyger rätt ut genom fönstret. Luften är klar och ljus och himlen är blå. Ada känner sitt hjärta klappa av frihetens stora lycka, högre och högre flyger hon och till slut når hon trädtopparna vid skogsranden. Där stannar hon och där jublar hon i himlens höjd sitt: *Äda! Äda!*

7

Fru Lind berättar hur allt gick till:

— Jag visste inte om ett skapande grand, att jag också skulle ta den där fågel, vad har man med andras människor och djur att göra, man har nog av sig själv, säger jag, och så går jag ut ett momang och när jag kommer in, är buren öppen och fågel borta. Inte vet jag hur det gått till, men en himla olycka är det och människan som är så fäst vid sin goja, och vad skall hon säga, när hon kommer igen och fågel är borta, jag vet då inte någon levandes råd, vad jag ska ta mej till. Till en fågelhandlare har jag ringt men han hade inga sådana där djur inne för närvarande och för resten ä de kanske just den här de ska vara och som hon vill ha. Riktiga fågelvänner går inte att lura, dom hör på rösten, om det är en annan fågel, men tjuvu kronor har jag satt ut som belöning till den som fångar spektaklet levande och kommer hit me'n!

8

Ada levde i de dagarna på allas läppar. Man ropade efter henne i skogarna, på ängarna och ute på sjön. Och överallt talade man om henne. Ryktet om henne spreds till de andra öarna och på

telefonstationen ringde det från grannsamhällena:

— Hur är det med Ada? Har ni hört något om henne? Är det någon som sett henne i dag?

På söndagen predikade prosten själv i kyrkan och där var mycket folk. Det var en varm dag och ett av fönstren i koret stod öppet. Församlingen satt tyst och andäktig och lyssnade till den gamle herdens allvarliga ord, fyllda av bekymmer över de svåra tiderna. Då kom Ada. Hon kom flygande helt stilla och satte sig på fönsterblecket till det öppnade fönstret. Alla sågo henne och på en gång som om man dragit i ett snöre reste sig hela församlingen och ropade med hög röst:

— *Ada! Ada! Ada!* Den gamle prosten som stod med ryggen vänd mot Ada förstod ingenting av alltsammans. Han blev så gripen av församlingens underliga beteende att han sjönk ned på sina knän och läste en bön för dem som i sjönöd äro.

9

Men Ada flög vidare.

En dag såg man henne sitta på en gren i en tall. Man samlade sig nedanför och lockade på henne, men hon svarade icke. Hon satt bara stilla och gungade på grenen.

Då kom den unge spänstige ingenjören. Han mätte med blicken avståndet från marken till Ada och så började han klättra. Han gick med en akrobats färdighet från gren till gren och till slut var han framme. Spänningen därnere var oerhörd. Skulle Ada låta fånga sig? Doktorn höll vad med revisorn om tio kronor och fru Lind, som var närvarande, måste bäras avsvimnad från platsen. Sinnesrörelsen blev henne för stark.

Ingenjören stod nu på samma gren där Ada satt. Han sträckte lugnt ut handen och tog Ada. En suck av lättnad drog genom församlingen vid trädets rot. Adas saga var slut. Hon var infångad. Ingenjören klättrade ned med Ada i innerfickan till sin kavaj. Med märkbar kyla undvek han mängdens hyllning. Han gick direkt hem i sin stuga, öppnade spiselluckan i köket och stoppade in Ada i den brinnande spisen.

Det var en falsk Ada ingenjören fångat. Hon var av trä, skulpterad och vackert målad av en person som bett att få vara okänd.

10

Revisorn sitter i sin båt ute på sjön och metar abborre. Det är gott fiskeväder och han drar upp den ena abborren efter den andra. En kutter kommer seglande. Den gör ett slag fram till revisorn för att fråga om vägen in till hamnen. Revisorn ger vänligt besked, kuttern fortsätter, och i detsamma kommer Ada. Hon seglar över revisorns huvud, han släpper bägge spöna, sträcker armarna rätt i luften och ropar:

— *Ada! Ada! Ada!*

Kuttern vänder genast. Man tror att något hänt mannen i båten. Man går in till honom och frågar: vad är det, men man får intet svar. Revisorn står bara mitt i båten bland alla abborrarna och metrevarna och ropar sitt:

— *Ada! Ada! Ada!*

Då vänder kuttern på nytt och seglar bort från ön, till en lugnare plats.

På lördagskvällen kommer fru Blom, Adas matmor. Man vet att hon skall komma och ingen saknas på bryggan för att ta emot henne. Hon är sig lik. Hon går lugnt i land bärande sin lilla kappsäck. Men då hon går uppför backen till villan, händer något. Ada kommer flygande, och då hon känner igen sin matmor, sjunker hon stilla ned på hennes huvud. Och där stannar hon. Fru Blom småler vänligt och går vägen fram med högburet huvud och Ada på hatten som en grann och vacker prydnad. Badgästerna följa i en lång ström från bryggan.

11

På sin veranda sitter revisorn. Han ser fru Blom och Ada komma. Ett djärvt beslut mognar i hans själ. Han reser sig, går in i villan, stannar framför sin hustru och säger med bestämd röst:

— Jag gör det! Jag gör det! Ingen i världen kan hindra mig från att göra det!

— O, Adolf, gör det inte! säger revisorns hustru utan att veta vad saken gäller. Hon endast anar att något förfärligt skall hända.

Revisorn rycker en filt från en säng och går ut. Fru Blom kommer emot honom. Han smyger sig bakom henne, kastar filten över huvudet på henne, drar henne till marken och ropar triumferande:

— Jag har henne! Jag har henne!! Det är jag som fångat henne!

Fru Blom sprattlar i filten, hela ön hjälper henne att komma loss och i den allmänna villervallan lyckas Ada komma fri och flyger sin kos.

12

Hon flyger rätt upp över hustaken och då hon kommer till den lilla stugan där hennes bur står och väntar henne, flyger hon rätt in genom fönstret och så vidare in i burens. Hennes hjärta klappar hårt av ansträngning och skrämsel och trött sjunker hon ned på burens golv i den fina sanden. Så får hon se att hon lämnat dörren öppen efter sig och som hon är en ordentlig fågel stänger hon den noga och riktigt med näbben som hon brukar göra, varpå hon återtar sin gamla kära plats på den tjocka runda pinnen.

Och där sitter hon.

13

CHAPMANS ÄVENTYR.

Jag är en tax. Min moder var också tax — naturligtvis. Hon var en äkta Waldorf-Astoria och tillhörde greve Lewenhaupt. Min fader känner jag mera flyktigt. Han umgicks endast tillfälligt i huset. Nåja, das kommt in den besten Familien vor.

Min mormoder tillhörde Hennes Majestät Drottningen av Danmark. Hon bet får (min mormoder) och blev skjuten. Men hon är ändå släktens stolthet. Hon hade en mängd pris från många utställningar och hennes stamtavla var en av de finaste inom vår värld. Detsamma är förhållandet med min egen ehuru den tyvärr förkommit. En ung målare, som fick den med sig, tecknade för 15 kr. en eldsvåda, som han aldrig sett, för en daglig tidning, på baksidan av densamma. Därigenom är min börd en smula dunkel. Jag har också mest uppehållit mig hos fördomsfria människor, som icke ge mycket för förfäders ära.

14

Och sådant kan ju vara rätt. En engelsk författare, som min vän målaren ofta citerade, säger att det är bättre att stiga uppåt från dåliga förfäder än att sjunka nedåt från goda. Det där passar ju bland människorna, men icke bland oss. Antingen är man en äkta tax eller också är man det inte. Det går inte att ändra den saken. Och en kännare ser genast vad han har framför sig. Visserligen säger man att benen på en äkta tax skola se ut som om de voro sönderslagna och åter hopsatta i mörkret. Annars är han inte äkta. Men det är just de oäkta taxarna som se ut på det sättet. På vår börd lurar man sig inte så lätt, om man förstår något litet av aristokrati här i världen. Men hur är det bland människorna? Jag träffade en gång på en jakt en baron, som vid middagen uppförde sig som en oäkta baron.

Nå, det är ju möjligt att han också var det. Men det kunde då ingen se på hans ben.

15

Människorna äro sig rätt lika. Det är egentligen bara lukten som skiljer dem åt. Men den känna de icke själva. De tro allesammans om sig själva att de lukta gott, då det i själva verket är något helt annat. Då vi hundar komma bort från våra husbönder, på någon gata, eller i någon park, så finna vi dem genom *deras* lukt — inte genom vår egen, som människorna äro nog fåfånga att tro. Och vi hjälpa varandra. Om vi möta en hund, fråga vi:

— Lukt av dålig tvål, andra klassens badstu, skosmörja, biff med lök i närheten?

Det händer att vi få till svar:

— Rakt fram — talar med person som stinker vitkål och 4 dar använda strumpor.

— Tack!

Och då finna vi lätt vår husbonde.

En hund har mycket att lära av denna världen. Men han lär mycket fortare än en människa, ty han är ju mycket intelligentare. Ett barn av en människa är knappast färdig att börja livet då en tax är klar att dö. Vi leva fortare och starkare. Och vi taxar, som äro av den allra äldsta hundrasen på jorden — man har funnit avbildningar av oss på pyramiderna — vi äro mycket klokare men också mera tillbakadragna och förnämt resignerade än människorna. Livet är inte att leka med. I dag en skorpa och i morgon en bit hundbröd — Spratts patent — den mest djävulska uppfinning en människas hjärna hittat på. Det innehåller all näring en hund behöver, säger handelsmannen, som säljer det. Ni behöver inte ge honom något annat.

16

Jag har ätit hundbröd sex månader av mitt liv — jag var hos en person som trodde att han var jägare — och då jag nu om nätterna tjuer i sömnen, så är det för att jag drömmer om den avskrämda bleckskålen med de vita tegelstensbitarna simmande i vattnet. Hundbröd! Ge en människa samma föda dag ut och dag in! Samma hårda brödbitar, omöjliga att tugga och hennes mage och inälvor skola snart trasas sönder. Men vi äro starka. Vi hålla. Åtminstone elva, tolv år.

Jag är elva år nu. Elva år för en hund och 77 för en människa. Jag är en gammal hund. Jag har också blivit litet fetare i kroppen och på hösten får jag lätt reumatism i bakbenen. Och jag springer inte längre efter korrar. Åtminstone inte så långt. De ha också den förbaskade fördelen att de kunna klättra i träen.

17

Jag minns min mor och jag minns min allra första barndom. Vi voro 6 syskon, 3 pojkar och 3 flickor. Vi föddes på en egendom ute i skärgården och det var stor uppståndelse då vi kommo till världen. Barnen lekte med oss. Man lyfte oss upp ur korgen och bar oss bort från vår moder. Man gömde oss för att lura och skrämma henne, men hon sökte rätt på oss och bar oss i sin mun tillbaka till den runda korgen, där vi bodde.

Jag minns min mor. Hon var brun till färgen, stor och vacker, med lång nos och ett par underbart blanka ögon. Jag tror att jag var hennes älsklingsbarn. Då jag varit borta från henne ett helt år, möttes vi en gång på landsvägen. Hon kände igen mig. Jag stod alldeles stilla mitt på vägen och hon kom rusande, knuffade omkull mig, tjöt av glädje och ville inte skiljas från mig.

Min far känner jag inte igen. Inte ens på lukten.

Men två bröder känner jag. Den ena är så lik mig att man ofta tar fel på oss. Han är en stor humorist, trots att han bor på landet. Han sade mig en gång att om jag inte hade min stadsodör av rännsten och bakgård så skulle han trott att han sprang runt sig själv då vi möttes: så lika äro vi. Han heter Överman. Den andra brodern är större och starkare. Han heter Jerrman och bor hos en fiskare i allra yttersta skären. Jag kom dit en gång med en motorbåt, och då jag gick i land, mötte han mig på bron. Vi kände strax igen varandra. Jag följde honom upp till stugan, men han var mycket rädd att jag skulle äta upp hans mat för honom. Han behövde inte ha varit rädd — det var rå strömming och några kalla potatisar.

18

Då jag var 6 månader kom jag till en ung målare. Han fick mig av min första husbonde. Jag minns att målaren, som var ensam, blev mycket glad då han fick mig. Han bodde i en liten stuga vid havet och han gjorde verkligen allt för att roa mig. Men han var fattig. De flesta unga konstnärer äro fattiga utom de som gift sig väl eller få sälja sina tavlor, men de äro vanligen inga konstnärer. Detta sade mig ofta min husbonde. Han är nu en berömd målare och förtjänar mycket pengar på sina tavlor. Han sålde mig...

19

Nå, därom är inte mycket att säga. Vi hade flyttat till staden och vi hade det knappt. Det var inte ofta vi åto middag och gjorde vi det, så blev det alltid så mycket och så starkt att åtminstone målaren kände det ett par dagar. Efter en sådan middag gick jag bort. Livet pinade mig. De oregelbundna vanorna, osäkerheten med födan och en obesvarad kärlek till en varelse som jag sedan lärt mig hata som alla mina förfäder gjort — det var en katt! — gjorde att jag blev trött på alltsammans. Jag gick bort.

Det var en vacker dag på våren. Jorden i planteringarna, där vi inte få gå, doftade frisk och stark, solen lyste på de torra gatorna, människorna sorlade och pratade och de riktigt unga hundarna lekte i parkerna.

Jag kom till en sådan park. Små barn i fina vackra kläder lekte. Spelade kula och hoppade hage.

Jag tycker om barn. De goda fina barnen. Som förstå att en svans på en hund möjligen kan ha en annan uppgift än att vara ett handtag att dra i. Jag tycker om de goda vackra barnen. Deras små händer kunna smeka milt och stilla. Stora gamla människor förstå inte den konsten. De klappa en hund som vore det en elefant. Hjärnan skakar i oss då en sådan stor människa lägger sin labb på vårt huvud. Därför händer det ibland att vi bita till ett tag i labben. Och då säger den stora människan:

20

— En sådan lömsk hund! Jag som bara ville klappa honom!

Med barnen är det något annat. De äro alltid litet rädda för oss och därför äro de mera försiktiga i umgänget.

Jag var nu i parken. Jag lade mig på sanden framför ett säte och stekte mig i solen. Det var så varmt och skönt och jag var nära att falla i sömn. Men ett öga höll jag öppet. Med det följde jag en herre som gick runt planteringen. Jag kände honom. Han var en detektiv, en sådan människa som står vid en plantering och väntar på 3 kronor. De 3 kronorna är någon stackars okunnig liten hund som hoppar in i planteringen. Den usle detektiven lockar på den lille hunden, visar honom kanhända en sockerbit — aldrig ger han honom den — hugger tag i honom, sätter ett järnkoppel i hans halsband och släpar honom till polisstationen. Sedan får hundens husbonde plikta 10 kronor, och då får detektiven 3 kr. Ett sådant yrke!

21

Mitt öga följde denne man. Jag var säker för honom. Jag går inte i planteringen annat än då det är absolut nödvändigt. Och går jag dit, så går jag inte därifrån för en sockerbit som jag aldrig får. Så låg jag i solen och stekte mig, då jag plötsligt kände en liten hand som klappade mitt huvud och hörde en vacker flickröst:

— En så söt liten hund — en sådan vill jag ha!

Det blev mitt öde — för en tid. Jag följde den lilla flickan då hon gick. Och jag kom till en god familj. Man annonserade att man funnit mig och min vän målaren kom för att hämta mig. Jag blev både rädd och glad då jag såg honom. Den lilla flickan grät då jag skulle gå. Och så slutade det med att målaren sålde mig för 50 kr. Han var en fattig man, och då han klappade mig till avsked, kände jag att han sörjde över vad som hänt.

Men han glömde mig. Han känner numera icke igen mig, då vi mötas. Men jag känner honom. Vi hundar äro sådana — vi glömma aldrig dem som visat oss vänlighet.

22

Så var jag i ett hus, där det fanns kök. Det var något nytt. Köket är det viktigaste rummet i alla hus. Där är varmt och gott och finnes där en god jungfru, så har en hund det bra. Men hon bör vara förlovad. En jungfru med en fästman är vänligare och gladare än de som sitta ensamma hemma om söndagskvällarna. Jag har mött även sådana. Man får vara mycket försiktig i umgänget med dem. Det händer att de kasta ett vedträ efter en om de kommit upp för sent någon morgon. I hus med oförlovade jungfrur står min vattenskål torr och tom och serveras min middag på mycket oregelbundna tider. En katt vet allt sådant och han rättar sig därefter. En katt är inställsam och falsk. Han stryker sig mot människan, han spinner och han går försiktigt undan, då han vet att det passar sig bäst.

Min första katt — ack, vilken besvikelse! Hon var ung och skön — det vackraste jag sett. Mjukt smög hon fram och vänligt lyste hennes falska ögon. Mitt hjärta klappade häftigt, då vi möttes första gången. Jag viftade min svans och kom henne nära, sökande vänskap. Så göra vi alltid, vi hundar, första gången vi möta en katt. Hon klöste mig. Jag blev ändå icke ond. Jag kom igen. Och

23

hon rev sönder mitt huvud. Då förstod jag att hund och katt alltid måste vara fiender, att det varit så från tidernas begynnelse och alltid skall så förbliva. Och därför står jag nu också på deras sida som kasta en stövelknekt eller tegelsten — helst en stor — efter varje katt de få se. Jag förstår också dem som spotta då en katt går förbi dem — det måste vara olycka att möta en katt, jag vet och har känt det.

En gång bodde jag i ett hus där det fanns en svart pudel. Han var av äkta ras och hette Faraos. Jag tyckte inte om honom. Han var så bråkig med sin stora päls och han fordrade nästan att jag skulle hälsa på honom först. Hans namn tilltalade mig inte heller. Jag ogillar bibliska namn på hundar — åtminstone på pudlar.

I denna hunds familj fanns en katt och pudeln och katten voro goda vänner. De till och med sovo tillsammans. Jag såg detta med mycken undran och jag anade att det låg något fel i denna anordning. Det visade sig snart att jag fick rätt. Katten fick ungar — sådant förekommer rätt ofta bland katter — och då kunde pudeln naturligtvis inte ligga hos katten. Jag hade inte gjort det ändå. Men så hände något annat. Det var på sommaren och då klippte man pudeln för att han inte skulle svettas, sade portvakten, som utförde proceduren. En hund svettas aldrig. Han kan inte sådant. Men en portvakt är en obildad person.

24

Alltnog, då pudeln var nyklippt och trodde, att han såg ut som ett lejon, det tro alla pudlar i sin inbilskhet, kom han upp till katten. Genast hon fick se honom sprang hon upp ur korgen och hoppade rätt upp i huvudet på pudeln och klöste honom alldeles fördärvad. *Hon trodde att det var en främmande hund, därför att han var nyklippt!* Något sådant hade aldrig en hund gjort. En hund har lukt. Och dessutom intelligens, vilket en katt saknar.

Men hunden har det svårt. Han tillhör samhället, dit han gått av egen fri vilja och där han blivit människorna en trogen vän och tjänare, en väktare, ett sällskap, en jägare och en dragare, trogen till det sista. Vad har katten blivit? En katt och ingenting annat än en katt. Det är inte mycket. Katten betalar ingen skatt, det finns inga kattlagar och då katten springer bort har polisen intet kattstall att binda fast honom i.

25

Hunden tjänar samhället, som bekämpar honom. Människorna, som ofta äro rätt enkla i sina begrepp, annonsera ibland efter hundar, som sprungit bort. Endast mycket unga hundar springa bort. Vi andra gå av fri vilja bort från det hus, som behandlar oss illa. Den hemlöse hunden — finnes det något mera klagande och sörjande, något mera förtvivlat än hans ensamma tjut om natten? Han väcker någon. Polisen kommer. Han tages till hundstallet, till de andra hemlösa, och så dödar man honom efter 3 dagar. Människans tack för att han lämnade vildmarken och gick till människan. Huru rätt hade icke den man som en gång sade:

Det bästa hos människan är hunden.

26

ADOLF.

Tidigt på våren flyttade Altblads till landet för att sätta potatis för att inte svälta ihjäl då vintern kom. Med denna handling följde Altblads endast det exempel som givits av det övriga svenska folket. Altblad var ett av offren för den våren 1917 grasserande potatisepidemien.

Altblad grävde i jorden. Svetten rann av honom, ty det var en varm vår. Fru Altblad kom då och då ut på marken med ett glas och en pilsner samt ett uppmuntrande ord.

— Tänk, så duktig du är! Tänk, så bra att vi få potatis till vintern!

27

Altblad drack pilsnern och fortsatte sitt arbete. Ryggen värkte om nätterna så att han måste sitta uppe. Men han satt vanligen med goda kort och det lindrade värken. Frampå morgonen föll han i sömn och såg potatisland. Härligt stora potatisland med potatis stor och fin som astrakaner.

Då Altblads potatisland var färdigt, satt han en kväll på sin veranda och såg ut på den luckrade jorden, som han nyss vattnat med vatten som han själv burit hinkvis från sjön. Altblad var lugn och nöjd, ty framtiden och dess potatis var hans.

Då sade fru Altblad:

— Jag har tänkt på en sak, Gustav. Jag har tänkt på den i flera dagar men jag har inte velat säga något. Jag har tänkt på en gris.

— Vilken gris? sade Altblad, som var trött.

— Ingen särskild gris. Bara en gris i allmänhet. Jag menar, att vi, när vi nu ha potatis för vintern också gärna kunde ha en gris. Tänk, en gris till jul. Julskinka som man kanske inte kan få köpa

i år.

— Var skulle vi ha den? frågade Almblad, svagt intresserad.

28

— Å, jag har sett ut en sån bra plats alldeles bakom vedboden. Där spikar du upp ett stängsel av några bräder och så har man en stia.

— Vad ska han äta? frågade Almblad.

— Å, alltid har man mat åt en gris. Allt som blir över i köket och som annars kastas bort, det får han och då föder man ju honom alldeles gratis.

Dagen därpå köpte Almblad en gris. Fru Almblad hade valt ut just den grisen sedan en vecka tillbaka och hon var mycket lycklig över att Gustav också tyckte om just den grisen.

Grisen var mycket ung och Almblads upptäckte snart att han inte åt vad som helst. Han skulle ha mjölk. Och han fick det också. Kontrollerad barnmjölk för 55 öre litern med Mariekäx, som doppades i mjölken för att den lättare skulle tuggas.

Alla öns sommargäster kommo och tittade på grisen. De unga damerna sade att det var något av det mest förtjusande de sett. De matade grisen med småbröd och chokladpraliner, och de skulle nästan ha kysst honom om inte en förvänd uppfostran hade förbjudit det.

29

Grisen döptes till Adolf. Alla tyckte att det var ett vackert namn och lätt att uttala. Adolf fotograferades och hans bild fanns snart i alla villorna på ön. Adolf vägdes en gång i veckan. Och han tilltog i vikt. Han var tjock och fet och rund och såg lycklig ut. Han var på väg att bli ett svin.

En dag sade en vän till Almblad:

— Vad ska du göra med Adolf?

— Vad jag ska göra med Adolf? Vi ska naturligtvis slakta honom och ha honom till jul.

— Kan du verkligen det? Jag trodde du hade fäst dig vid honom.

Adolf började tänka över detta. Slakta Adolf. Döda Adolf. Det var som att förlora en vän. Och äta upp Adolf. Allt det där som nu gick omkring och grymtade och bökade och var så snällt och vänligt. Det var som att äta upp en av sina närmaste. En avlägsen släkting skulle Almblad möjligen kunna äta upp om han blev mycket hungrig och släktingen tillagades på ett aptitligt sätt — men äta upp Adolf, nej, det gick inte.

Almblad talade vid sin hustru. Han började försiktigt:

30

— När ska vi slakta Adolf?

Fru Almblad ryckte till och blev alldeles blek.

— Det brådskar väl inte, stammade hon fram. Den stora höstslakten har väl inte börjat än?

Fru Almblad visste inte vad den stora höstslakten var, men hon tyckte att invändningen gjorde sig.

På natten vaknade hon. Hon hade drömt att hon och Gustav slaktade Adolf. Hon höll i Adolf medan Gustav slaktade honom. Det var förfärligt. Fru Almblad brast i gråt, en stark konvulsivisk gråt som väckte hennes man.

— Gustav, Gustav, sade hon, under det tårarna vätte hennes broderade nattlinne. Vi — kan — inte — döda Adolf! Vi ä inte — sådana — hårda — grymma människor, att vi kan döda — ett — osjäligt djur!

— Nej, nej, barnet mitt! sade Gustav. Han skall få leva.

Hösten kom och Adolf var nu rätt stor. Hans diet hade stadgat sig. Han åt till och med biffstek med lök och drack även det s. k. krisölet, ehuru dock icke gärna. Det kunde man se på hans uppsyn.

31

Sommargästerna flyttade så småningom till staden. Blott Almblads stannade kvar. För Adolfs skull. En kväll då det var mörkt och regnet smattrade mot papptaket diskuterade de frågan Adolf.

— Här finns ingen som kan ta honom, sa fru Almblad. Och för resten törs jag inte lämna honom till främmande människor. Ingen vet hur han får det.

— Jag stannar här, sade Almblad. Du kan ju resa till stan. Men jag stannar här tills vidare. Alltid blir det någon råd. Affärerna kan jag sköta per telefon, värre är det inte. Och Adolf kan man väl inte lämna vind för våg.

Almblad stannade. Ensam med Adolf. Gick upp tidigt om morgnarna, gav grisen mat, städade åt honom och spolade honom då och då med vatten, som värmdes något för att inte göra Adolf nervös.

Ibland ringde det på telefonen. Då sålde eller köpte Almblad aktier och andra papper och han gjorde det klokt och förståndigt så att det blev en hacka över. Och på middagen gick han till båten, hämtade post och tidningar och bar hem matpaket. På eftermiddagen satt han hos Adolf på en liten pall och talade om dagens händelser.

32

— Tiderna ä svåra, Adolf! Maten är dyr och veden är dyr. Men du ska få leva, Adolf! Ingen ska slakta dej! Du ska få leva. Du kan vara alldeles lugn, Adolf. Alltid blir det någon råd för dig!

En morgon då Almblad kom ut såg potatislandet så underligt ut. Plantorna voro uppräckta och jorden uppgrävd. Almblads potatis var stulen! Där fanns icke så mycket som en rotknöl kvar. Tjuvarna hade kommit på natten och tagit alltihop med sig. Allt hopp och all fröjd var borta!

Almblad sprang till telefonen. Han måste tala vid någon. Han började veva, men han stannade tvärt. En hemsk tanke sprang blixtnabbt upp i hans hjärna: *Adolf!* Almblad tumlade ut till svinstian. Den var tom! Adolf var lika borta som potatisen. Adolf var stulen! Onda människor hade kommit på natten, bedövat honom för att han inte skulle ropa på hjälp och fört bort honom. Vart? Vart?! Almblad såg inga spår åt något håll. Eller kanske — kanske hade Adolf blivit så skrämnd av potatistjuvarna att han sprungit sin väg, gett sig av i mörka natten bort från det kära hemmet, bort från den gode husbonden som sov sin lugna sömn därinne.

33

Almblad sprang runt huset och upp i skogen och ropade: — *Adolf! Adolf!* Men intet svar. Adolf var borta.

Almblad sökte och ropade hela dagen och då kvällen kom, hängde han en lykta i svinstian för att Adolf skulle hitta hem, om han händelsevis kom på den vägen. Men Adolf kom icke. Fjärdingsman och länsman konstaterade efter en noggrann undersökning att han var stulen *levande*, bortförd med våld av illasinnade rövare.

Almblad stängde villan och flyttade till staden och i affärernas och nöjenas vimmel glömde Almblads Adolf. Han var ett sommarminne som bleknade med höstens storm och oväder.

Det led mot jul, den härliga signade juletiden. Snön föll i vita flockar över staden och människorna, allt var som det skulle vara, bara litet dyrare. En sådan dag satt Almblad i sitt arbetsrum och telefonerade och sålde och köpte aktier och förtjänade sitt uppehälle, då dörren plötsligt öppnades och hans hustru kom inrusande direkt från förstugan, direkt från gatan. I hatt och kappa sjönk fru Almblad ned i soffan framför sin man och sade med upprörd, andfådd stämma:

34

— *Jag har sett honom!!*

— Vilken, sade Almblad. Kungen? Eller kronprinsen?

— Nej, *Adolf!* *Jag har sett Adolf!* O, Gustav, han låg i Avéns matvaruaffär mitt i fönstret med bara huvudet på ett fat och han hade ett stort äpple i munnen!

— Hur vet du att det var han, sade Almblad.

— Jag kände igen honom! Han hade ett litet ärr över vänstra ögat — han fick det en gång då han stötte sig mot en spik i vedboddörren — jag kände igen ärrret. Det måste vara han! Där låg han mitt bland sylta, korv och köttbullar och alla människor gick förbi och ingen visste att det var han, vår Adolf!

Dagen därpå när Almblad gick nedåt staden tog han vägen förbi Avéns matvaruaffär. Han stannade på trottoaren och kastade en skygg blick i fönstret. Där fanns ingen gris!

— Amalia har sett i syne! tänkte Almblad. Där fanns ju ingen gris.

Så gick han in i affären och frågade expediten:

— Här fanns ett grishuvud i går, var är det?

35

— Det är sålt, sade expediten. Det var det sista vi hade. Ett mycket vackert grishuvud.

— Är det bekant vem som köpte det? sade Almblad.

— Ja, det var grosshandlare Landegren, vi skickade hem det i dag på morgonen.

— Har Landegren köpt Adolf? sade Almblad.

Expediten smålog undrande, ty hon visste icke vem Adolf var.

Landegren var en av Almblads bästa vänner. De umgingos ofta med varandra och då juldagen kom blevo Almblads som ofta förut bjudna på middag hos Landegrens. Men Almblads skickade återbud den här gången, de voro tyvärr upptagna — man går inte gärna bort på middag för att nödgas äta upp sin allra bästa vän, även om han en gång varit ett svin.

36

LÖVGRODAN.

Han satt på sin vanliga bänk i skogen, då jag kom. Det var tidigt på morgonen. Naturen var så ung och frisk som den endast kan vara på våren. Han satt i solen och höll sina gamla, litet frusna, händer på käppkryckan. Vinterrocken hade han ännu inte lagt av trots att vi närmade oss juni.

Men de tjocka blå muddarna voro borta.

Jag såg honom på avstånd, där jag kom framåt vägen och jag tänkte:

37

En lycklig gammal herre. Så lycklig en gammal herre kan bli. Gammal militär, pensionerad. Ungdomssynderna bakom sig, festerna på Hasselbacken och även all exercisen på Gärdet. Det glada livet på utvårdshuset också slut. Frukostarna på gamla Björngården däruppe på söder — granris på golvet — de vackra flickorna — alla kamraterna — unga löjtnanter allesammans. Herregud, den tiden! Nu går han om morgnarna i skogen. Tidigare och trognare än alla andra. Ser efter att allt är i ordning, som det skall vara, pratar med gamla Lund, som städar och håller snyggt i parken efter alla söndagsgästerna. Och så har han ekarna, de gamla hundraåriga ekarna, som trotsat alla årens hårda stormar, men som en gång skola falla, då staden växt och kommit hitut. När den tiden kommer, vill han dö. Så är det kråkorna, som följa honom mellan källan och järnvägen och som han matar med bröd och kakbitar ur en liten påse. Han är djurvän. Hans tax Lisa ligger begravnen härute under en gammal gran. Ingen känner platsen mer än han och Lund — det är förbjudet med gravkullar i parken. Då och då lägger han en blomma på gravnen till minne av den bästa och trognaste vännen.

38

Denna morgon är han tyst och sluten och jag ser att det hänt något. I gräset ligger en hårnål. Han tar upp den, lägger den i fickan och säger:

— Kvinnorna borde ha hårnålar, som inte föllo ur. Här ligga tusental av dem på vägarna och i gräset. Sen slås gräset, och så kommer en sån där nål kanske i magen på ett djur som äter gräset. Det är inte bra med en hårnål i magen.

Han blir tyst och så fortsätter han:

— Djuren ha det alltid svårt. Jag har varit så ledsen hela dagen i går för ett djur. Det var bara en liten lövgroda, en sådan där liten groda, som inte är större än en nagel. Det var i går morse och jag kom över järnvägsbron därborta. Den är byggd av sten, men mellan stenarna är det små hål. Jag har försökt att fylla de där små hålen med sand, men den rinner bort, när det regnar. I går kom jag där, och då såg jag två små lövgrodor, som hoppade på bron. De skulle tvärs över den, och jag stannade för att inte trampa på dem. Men den ena blev skrämmd, då hon hörde mig komma, och hon hoppade rakt ned i ett hål mellan stenarna. Jag tittade ned i hålet, och jag såg henne därnere, men jag kunde inte hjälpa henne upp, och hon kunde själv inte komma upp för de flata väggarna. Jag stack ned min käpp, men hon fick ingen hjälp av den. Jag försökte också med grässtrån, men det gick inte heller. Hon var där i hålet och måste vara där, tills hon dog av svält. Jag kunde inte göra något för henne. Hela min vackra morgon var förstörd för den där lilla lövgrodans skull. Till slut måste jag gå hem, och jag var mycket ledsen och hela dagen tänkte jag bara på grodan. Hon satt där i hålet och kunde inte komma upp.

39

Min hustru märkte, att det var något som fattades mig, och vid middagen berättade jag henne alltsammans. Hon blev också mycket ledsen, ty hon är så god mot djur. Vi sutto hela kvällen och bekymrade oss för lövgrodan. Men då jag gått och lagt mig, kom min hustru in till mig och sade:

— Vi skola inte oro oss längre för lövgrodan. Är det försynens mening, att hon skall vara där, så skall hon vara där. Vi kunna ingenting göra åt den saken.

Och naturligtvis är det så. Jag kan *absolut* inte göra något.

40

Vi sutto tysta och så sade jag:

— Skulle vi inte gå bort och titta, om hon är kvar?

Han reste sig och svarade:

— Nej, nej, på inga villkor — jag vill det inte — det vore ju att tvivla på försynen! Och det gör jag inte.

Klockan var åtta och det ringde till morgonbön i stadens alla kyrkklockor, de stora och de små, alla på en gång. Ett järnvägståg brusade fram bakom oss rakt under bron, där den lilla lövgrodan satt — kanhända.

41

BROMSEN.

Skådespelaren, den bekante komikern, har kommit till stan och sitter på Grands veranda och berättar historien om bromsen. Det är hans sommarhistoria för i år och han nedlägger mycken möda för att få den så bra som möjligt. Han berättar livligt och medryckande, med korta snabba

gester och en talande mimik. Då bromsen gör sin entré i berättelsen, härmar han djurets surrande läte — sssss — och då dramat blir som mest spännande, står han upp på golvet och visar med energiska rörelser och gester det olyckliga offrets hjältemodiga kamp. Vid berättelsens huvudpunkt, då spänningen är som starkast steltnar han plötsligt till, står rak med stirrande ögon och faller sedan ihop på en stol. Effekten är storartad.

42

Berättelsen lyder så här:

Jag har bott i skärgården i sommar på en ö mitt i havet. Jag bodde på ett pensionat och där hände detta med bromsen. Vi voro rätt många gäster i huset, allesammans mycket hyggliga människor. Sommaren har ju varit så vacker i år, ehuru litet torr, men det är nu böndernas sak.

En sådan torr sommar bli bromsarna stora, tunga och feta men dock fullt arbetsföra.

På pensionatet bodde en äldre dam. Jag älskade henne icke, ty hon förargade mig genom sin blotta närvaro. Det finns sådana människor. Jag hyste en djup motvilja mot denna dam och denna motvilja växte till hat då hon en middag, sannolikt med avsikt, tappade en anjovis i hummersås på mina vita flanellbyxor.

Jag låg vaken den natten och tänkte på hämnd, som varje verklig man gör, som får en anjovis på sina vita flanellbyxor.

På morgonen gick jag ut i stallet. Där stodo många tama djur, som viftade sina svansar och stampade i sina spiltor. En dräng gick omkring med en spade och skovlade föda åt de goda djuren. Han var en man med ett allvarligt utseende. Då han såg mig komma, hälsade han vänligt god morgon och jag sade:

43

— Hur står det till med Karlsson i dag? Jag hade nämligen hört, att han varit i staden några dagar förut.

Drängen svarade: — Tack, gott! och jag tillade omedelbart:

— Kan Karlsson skaffa mig en broms?

— Skall han vara levande? sade Karlsson.

— Ja, sade jag, och han skall ligga i en tom tändsticksask.

— Titta in i kväll, sade Karlsson. Och fortsatte sitt arbete med den stora skoveln.

På kvällen tittade jag in till Karlsson. Det var en vacker, stilla juliafton, sjön låg nästan blank och ekorrharna hoppade muntert från gren till gren och så vidare.

— Har Karlsson bromsen? sade jag.

— Har så, sade Karlsson. Har så i lådan som det skulle vara.

— Är han stor och stark?

44

— Det är den bästa och största broms jag sett sedan 1892, men den sommarn var också varmare än den här. Den bromsen, som jag såg 1892, slog sig en gång ned på en häst så att han, hästen, blev svankryggig. Den här bromsen har jag följt med ända sedan i våras. Han är liksom en bekant till mig och jag skiljes icke gärna ifrån honom.

— Hur mycket kostar han, sade jag.

— Eftersom det ännu icke är något maximipris på bromsar, så säger vi väl en och femti, sade Karlsson och räckte mig en tändstickslåda.

— Är han bunden, sade jag.

— Nej, det är han inte, men jag andades på honom i morse, så han är nog liksom lite bedövad.

Jag tog lådan, betalade Karlsson, som stod länge i stalldörren och såg efter mig, då jag gick. Det var som om han haft svårt att skiljas från bromsen.

Jag gick upp på mitt rum. Fönstret stod öppet, men icke en fläkt rörde sig. Luften var ljum och stilla. Jag tog upp tändstickslådan, stack några små hål på dess övre sida, för att djuret skulle kunna andas, och därpå gick jag till sängs.

45

Dagen därpå var en vacker och solvarm dag. Termometern visade över 30 grader och alla pensionatets gäster gingo strax efter frukosten för att bada.

Jag var ensam, ensam med bromsen. Jag tog fram lådan, som jag satt under en byrå, och öppnade den helt försiktigt. Bromsen levde och surrade. Ssss — sss — tssss — tssss.

Så kom middagen, och de timmar som nu följde skall jag aldrig glömma.

Där sutto vid småborden alla de celebra personligheterna. Där var den förnäma konsulinnan och hennes två döttrar. Där var revisorn med sin fru och unge son, som flirtade med fröken Nilsson, som såg ut som en manikurist om naglarna — och där var också min dam, hon med anjovisen. Hon gick tvärs över golvet för att hämta en tallrik. Jag hade väntat på detta ögonblick. Jag stod bredvid henne, tappade min servett, böjde mig ned, tog servetten och släppte samtidigt ut bromsen innanför kvinnans kjolkant. Det hela gick lika fort, som en motor tänder om den är bra.

Så dröjde det ett ögonblick och så skar ett fasans skri genom luften. Den gamla damen stod med armarna rätt upp i vädret, bromsen surrade — sssssss — en allmän panik bröt ut — sssssss — man sprang upp från borden — sssssss — man ropade om varandra och över alla hördes den ensamma gamla damens gälla röst:

46

— Ett djur är på mig!!! Ett djur är på mig!!!

Revisorn som varit med då ett fartyg var nära att förlisa, ställde sig på en stol och ropade:

— Lugn! Lugn! För ut kvinnor och barn! Ssssssss!

Konsulinnan fördes ut av kandidaten och fröken Nilsson skrek:

— Ni ska få se, att det är en huggorm! Ni ska få se, att det är den jag mötte i torsdags åtta dar! Han såg förskräcklig ut.

Ssssssss!

— Häll ett ämbar vatten över henne! skrek jag själv. Det lugnar!

Bromsen surrade och damen började nu gno runt i rummet. Alla veko undan för henne. Högt ropade hon:

— Jag känner honom! Jag känner honom!

Plötsligt stannade hon och stod aldeles stilla. *Bromsen surrade icke längre*. Ögonen fingo ett undrande, frågande uttryck, hon drog en lång djup suck och så föll hon pladask i golvet.

47

Jag gick ut på verandan. Nedanför låg viken blek och stilla. Jag tände en cigarr och njöt av naturens stora stillhet. Då kom en ensam man uppför trappan till verandan. Han bar en strut i handen. Det var stalldrängen. Han stannade mitt framför mig och sade så högt, att det hördes genom hela huset:

— Här har jag en ny broms, men den får herrn ge 3 kronor för, för den är dubbelt så stor som den andra.

Jag låg i en sjöbod den natten och på morgonen for jag till stan. Drängen stod på bryggan, då båten lade ut, och skrek:

— Ska vi säga två och femti? Sista pris! Med låda till! Ett för allt! De ä gott pris!

Då skådespelaren slutat sin berättelse och sjunkit ned i stolen, säger någon:

— Hur gick det med den gamla damen?

— Jag tror, säger berättaren, att hon dog — av skam.

48

CHAPMANS MORMOR.

Chapman är vår tax. Men han är ingen märkvärdig tax utom det att han har ett spaderess under svansen, men det har ju alla äkta taxar. Det är så att säga deras adelsmärke. Men han är en fin och väluppfostrad tax. Och han är också en god jakthund, ehuru vi ha så få tillfällen att använda honom till det. Det finns så få vilda djur i den stadsdel där vi bo. Men på landet har han jagat både hare och räv och en gång ute i skärgården har man gått med honom på älg och det gick bra.

Ingen har egentligen fäst sig vid Chapman. Han hör ju till familjen, men han är inte märkvärdigare än de andra — utom det där med spaderesset förstås.

49

Men så en dag händer det något som gör Chapman med ett slag till något aldeles särskilt märkvärdigt.

Det kommer en ung fru på besök och då hon får se Chapman säger hon:

— Å, är det han! Tänk, jag kände hans mor.

Ingen av oss har tänkt på Chapmans mor. Vi ha inte ens vetat att han haft en mor.

— Det var en mycket fin tax, säger den unga frun. Hon var aldeles brun över hela kroppen. Hon tillhörde greve Lewenhaupt. Ni känna väl Lewenhaupts taxar?

Alla känna vi naturligtvis Lewenhaupts taxar. Det måste man ju göra. Och gör man det inte, bör man inte tala om det.

— Och när jag tänker närmare efter, fortsätter den unga frun, så känner jag också Chapmans mormor. Hon var en av de allra vackraste taxar jag sett. Hon var också aldeles brun över hela kroppen och hon tillhörde Hennes Majestät Drottningen av Danmark. Men hon bet får så dom måste skjuta henne.

50

Det blev aldeles tyst och nu förstå vi vad som hänt oss. Vi ha i vårt hus en varelse som haft en mormor som varit vid hovet! Som gått i slottets salar och kanske fått socker av riktiga prinsar och prinsessor, kanske av konungar och kejsare! Och ättlingen till denna höga varelse går här omkring oss som en helt vanlig tax, visserligen med ett spaderess där det skall sitta men ändå — och denna varelse får äta ur en bleckskål i ett kök och ligga i en korg i en tambur och ha till täcke en gammal uttjänt aftonkappa!

Då den unga frun gått, gå vi allesammans ut och titta på Chapman där han ligger i korgen. Ingen förändring. Han är fortfarande lika enkel och vänlig i sitt sätt. Rör litet på svansen och ser på oss med sin vanliga litet trötta världsmannablick. Jag lägger på honom aftonkappan och vi dra oss diskret tillbaka.

Men Anna-Clara, som nu är 8 år, kan inte glömma detta med Chapman. Då och då smyger hon sig till honom och ser på honom och klappar honom på huvudet. Inte som förr, så där i förbigående, utan mera vördnadsfullt och underdånigt.

51

På middagen tar hon honom i koppel och går ut med honom runt kvarteret. Och då hon kommer utanför hyrkuskverket, träffar hon alla barnen från huset bredvid och hon berättar för dem om Chapmans underbara mormor. De stå i en vid ring och höra på med öppna munnar. Och då Anna-Clara går, följa de henne med stora, beundrande blickar.

På kvällen, då Anna-Clara gått och lagt sig, ligger hon stilla och tänker som barn brukar innan de somna. Så säger hon:

— Min mormor är inte så fin som Chapmans mormor, för hon har inte varit hos Hennes Majestät Drottningen av Danmark.

— Nej, säger jag, hon är inte så fin.

Det blir tyst och så fortsätter Anna-Clara:

— Men min mormor har aldrig bitit några får.

— Nej, säger jag, det har hon aldrig, efter vad jag vet, men så behöver vi heller inte skjuta henne och det är ju en god sak.

Anna-Clara tänker en stund och så fortsätter hon:

— *Det tror jag heller inte att någon skulle våga!*

52

Då säger jag god natt och sov nu, ty det är inte bra för ett litet barn att ligga och tänka och prata för mycket i sängen om kvällarna.

53

KIDNEY AND BACON.

Det var en vacker dag. Våren hade nyss kommit. Människorna kände sig lättare och bättre där de strömmade fram i solskenet på den breda trottoaren. Klockan var ett — det var min lunchtid och jag gick in på den stora restaurangen i hörnet vid torget.

Det hade gått rätt lång tid sedan jag sist var här, men allting var sig likt. Den stora, ljusa matsalen var fullsatt med unga herrar med frisk aptit, solen låg in genom de stora fönstren, lyste mot det vita bordslinnet och bröts mot glasen och bordssilvret. Jag fick ett ensamt litet bord och en ung flicka räckte mig en matsedel.

54

Där fanns många rätter, jag gled igenom dem alla och så stannade jag vid *Kidney and bacon*. Å, tänkte jag, det är njure med fläsk, det kan vara mycket bra. Just nu vill jag ha det!

Jag beställde *Kidney and bacon*.

Den unga uppapperskan försvann och om en stund kom hon tillbaka med min mat. Den låg mycket nätt och vackert serverad i en silverkarott och var köttbullar med potatis.

Jag såg på den unga flickan. Hennes ansikte sade mig ingenting. Hon ställde karotten på bordet och försvann.

Jag tänkte: hon har missuppfattat min beställning. Någon annan har fått *Kidney and bacon* och jag har fått köttbullar. Men så är det ju ofta i livet. När få vi det vi önska? Och huru ofta händer det icke att just det vi önska skänker oss besvikelse när vi få det. Makterna leda våra öden. Det var bestämt att jag denna dag skulle äta köttbullar och jag gjorde det. De voro för resten utmärkta.

Då jag ätit, knackade jag för att få betala och då flickan kom sade jag:

— Det var utmärkta köttbullar. Äro de alltid så bra?

55

Hennes ansikte lystes upp helt svagt — tiderna ge icke anledning till alltför stora glädjeyttringar — och hon svarade:

— Vi äro kända för att ha utmärkta köttbullar.

Så betalade jag och gick.

Dagen därpå var också en dag. Våren levde ännu och solen lyste som i går. Det blev åter lunchdags och åter ledde min väg till den stora restaurangen i hörnet vid torget. Jag gick in och fick samma bord som dagen förut.

Flickan från i går kom strax till mig och räckte mig matsedeln. Där stodo många goda rätter och där stod som i går *Kidney and bacon*. Jag tänkte: det är en stående rätt på denna restaurang, det är stället specialitet. I går fick jag den ej. Ödet ville köttbullar — låt oss se hur det går i dag!

Och så beställde jag *Kidney and bacon*.

Det gick en stund. Runtom mig surlade publiken och ute på gatan hörde jag kolportörerna ropa ut tidningarnas stora nyheter. Spårvagnarna rullade. Och över alltsammans lyste vårens vackra sol.

Uppasserskan kom med min rätt. Den låg, som i går, i en vacker karott av silver och det var köttbullar med potatis, som i går. Hon ställde karotten på bordet och försvann.

56

Och jag tänkte: Visserligen ligga vi helt och hållet i händerna på makterna. De kunna husera med oss hur de vilja. Men det bör finnas en gräns. Vi böra själva ha något att säga. Det duger inte att tänka: Försynen är sysslolös — låt den få arbeta! Sådant kan misslyckas. Men i dag driver makterna med mig. Det kan inte tillåtas. Jag är en fri man. Jag vill bestämma själv över min lunch.

En hovmästare gick förbi. Jag knackade och han kom, artigt bugande.

— Förlåt, sade jag, *Kidney and bacon* är det icke längre njure och fläsk?

— Jo, naturligtvis, sade hovmästaren.

— Det kan aldrig vara köttbullar?

— Nej, inte här. Vi ha *Kidney and bacon*.

— Då har här skett ett misstag, sade jag. Jag har beställt *Kidney and bacon* och jag har fått köttbullar. Köttbullar är också mycket bra, framför allt på denna restaurang, men jag har icke beställt dem. Hovmästarens ansikte blev mycket allvarligt. Han såg på min karott som var av silver, tog den och försvann. På vägen mötte han den unga uppasserskan och jag såg att han talade vid henne. Jag förstod att han grälade och jag ångrade genast vad jag gjort.

57

Jag tänkte: Nu är konflikten färdig. Du har tryckt på knappen. Händelserna rulla upp sig och makterna förbereda sin hämnd.

Om en stund kom den unga uppasserskan. Hon var mycket allvarlig. Jag såg att hon hatade mig. På bordet, framför mig, satte hon ett fat, även det av silver, och på det låg *Kidney and bacon*.

Det gick ett år. Livet gav och tog. Riken störtades och troner föllo. Det var åter vår. Solen sken som förr på strömmen av människor som gled fram på den breda gatan. Och åter var det lunchdags. Och åter stod jag utanför den stora restaurangen vid torget. Jag gick in och jag fick mitt samma bord som förra våren. Jag satt mitt bland de unga ätande herrarna och flickan från i fjol stod åter vid mitt bord. Hon räckte mig matsedeln och jag såg på hennes blick att hon kände igen mig.

Det är mannen som skall ha *Kidney and bacon*, tänkte hon — *Kidney and bacon, Kidney and bacon* — det måste jag komma ihåg!

58

Där fanns många rätter på matsedeln och där fanns köttbullar med potatis. Jag beställde köttbullar.

Flickan såg på mig ett ögonblick. I hennes ögon låg undran och tvivel. Så gick hon. Och om en stund var hon tillbaka med ett fat av silver och på det fatet låg *Kidney and bacon*.

Därute på torget rullade spårvagnarna, skreko kolportörerna och lyste vårsolen.

Jag åt min njure och mitt fläsk och då jag betalade, sade jag till den unga uppasserskan:

— I dag voro köttbullarna alldeles utmärkta. Äro de alltid så bra?

— Ja, svarade hon, vi äro kända för våra utmärkta köttbullar. Det är vår specialitet.

Men jag tänkte: huru litet förmå vi här i världen. Huru små och svaga äro vi icke. Och när skola vi äntligen lära oss förstå att när makterna önska att vi skola äta köttbullar, så skola vi icke beställa *Kidney and bacon* eller tvärtom. Huru outrannsaktig är icke Försynen!

59

FJÄRDE MAN.

Det var en sådan dag — solen hade börjat värma och sommaren var på väg. Det var en sådan dag, då man lämnar sitt arbete och går ut på gatorna och torgen.

Så kom jag till den stora parken, där blommorna växa i rabatter och där barnen leka i stora sandhögar. Jag satte mig på ett säte mitt i solen och ritade i sanden med min käpp som människor göra som äro lata och icke besvärade av trängande göromål. Jag ritade en halvcirkel, runt om mina fötter. Sen ritade jag en halvcirkel utanför den första och så kom John.

60

— Inte får man sitta på säten i parker, sade han och såg på mig bestraffande. Sätena äro till för fulla personer och pigor från landet.

— Du har alldeles rätt, sade jag. Alldeles rätt, men så här på våren vet man ju inte vad man gör. Men om du sätter dig här bredvid, ser det ut som om vi hade något viktigt att tala om och då kanske allmänheten förlåter oss.

John satte sig och sade:

— I går var jag med om något besynnerligt. Tor och Bertil voro hemma hos mig för att få en liten poker. Ernst var också bjuden men han kom inte, måste resa och revidera i någon bank. Nå, vi voro bara tre och det var pinsamt. Det är pinsamt att spela poker på tre man. Spelet blir inte balanserat.

— Man kan ju ta bort en del kort, sade jag, som också spelat poker då jag var ung.

— Ta ut! Vi togo bort till och med femmorna, men det är ju det som förrycker spelet. Joker hade vi också.

61

— Du sa att du var med om något besynnerligt?

— Ja, vi hade spelat ungefär en timme, då vi plötsligt slutade upp med några jackpottar och togo en grogg i stället. Då ringde det på tamburklockan och Tor sprang och öppnade. Kristin hade gått ned efter sodavatten och jag kom mig icke för.

Det dröjde innan Tor kom igen. Men så kom han och vi frågade:

— Vem var det?

Tor vinkade åt mig och vi gingo ut i tamburen, lämnande Bertil ensam. I tamburen stod en sluskigt klädd herre med en sorts portfölj under armen.

— Herr Söderberg, sade Tor och vi bockade oss för varandra. Söderberg är en gammal vän till mig, vi äro skolkamrater, sade Tor, och nu kom han hit i kväll för att sälja några vykort, det har gått dåligt för honom.

Jag kände i fickan efter min portmonnä — nåja, ett par vykort kunde man ju köpa, då det var Tors gamla skolkamrat. Jag tittade på karn. Han var trasig och smutsig och orakad och oklippt och jag inbillade mig att han luktade sprit. Man vill gärna att illa klädda personer skola lukta sprit. Men hans ögon voro kloka och klara. Kanske var det bara en tillfällig olycka som kunde repareras — re-pareras — repareras — jag upprepade ordet för mig själv tills idén kom: *om vi skulle klä upp Söderberg, raka honom och frisera honom och ha honom till fjärde man!*

62

— Förlåt, herr Söderberg, sade jag, spelar herr Söderberg poker? Vi äro bara tre i kväll och behöva en fjärde man. Ni gjorde oss en tjänst, om ni vore med.

Herr Söderberg såg på mig med förvåning i sitt ovärdade ansikte, så sade han:

— Poker har jag spelat mycket både här och i Amerika, men jag har inga pengar och som jag är klädd —

— Den saken ordna vi, om ni tillåter.

Jag tog ifrån herr Söderberg hans portfölj och tog in honom själv i min sängkammare. Vi badade honom inte, så långt gingo vi inte, men vi klädde om honom i en av mina bättre kostymer och vi rakade honom. Då han var färdig såg han nästan elegant ut. Han gick fram och tillbaka på golvet och man märkte att han trivdes i sin nya form. Tor bjöd honom en cigarett och i detsamma öppnade Bertil dörren och frågade om han fick gå hem. Han hade tröttnat på ensamheten.

63

Jag presenterade herr Söderberg, en gammal vän till mig och Tor, och vi återvände till rökrummet.

— Riktiga chips! sade Söderberg och tog en näve pokermarker mellan fingrarna. Precis som i Amerika. Hur hög max spelar herrarna? Tor såg på mig och vi smålogo!

— Fem kronor, sade jag. Jag sade det på skämt, men Söderberg svarade:

— Kör till!

Och så satte vi oss ned och spelade. Det är nu så med poker i en del hus att man inte behöver kontanter förrän man gör upp, men då behöver man vanligen. Söderberg kunde alltså spela med markerna till dess.

Och han spelade. Vi märkte snart att vi fått över oss en karl som kunde spelet. Han var född med kort i händerna som amerikanerna säger. Han vann. Han kunde alla knep och han kunde dem på rätta ställen. Han bluffade och han ökade — alltid i rätt ordning. Han rökte cigarrer och han drack whisky, men måttligt som en gentleman. Vi spelade halva natten och då vi kommo till de oundvikliga jackpottarna hade Söderberg vunnit 400 kronor, 300 av mig och 100 av Bertil, som lade bort titlarna med honom vid tretiden. Han hette Karl i förnamn.

64

— Fick han tillbaka sina vykort då han gick? sade jag.

— Vi talade inte om dem. Och inte om de gamla kläderna heller.

Han telefonerade efter en bil och gjorde sällskap med Tor. Sen har jag inte sett dem.

Var det inte en besynnerlig historia? Har du nånsin varit med om något liknande?

— Inte precis, sade jag, men förlorat på poker har jag. Över huvud är det väl likgiltigt vem man förlorar till.

Vi sutto tysta och så sade John:

— Ja, jag blev alldeles pank på det där — kan du låna mig hundra kronor till i morgon?

Jag ritade med min käpp en tredje halvcirkel utanför de bägge andra och så sade jag:

— Under flera år träffade jag på gatorna två herrar, som inte kände varandra, men som hade ett gemensamt intresse som gällde mig. Den ene ville låna 10 öre till ett frimärke för att svara på en annons om en plats, den andre ville ha 20 öre för att gå och raka sig, han skulle också söka en plats.

65

Jag lånade dem flera gånger 10 öre och 20 öre, men då jag märkte att de aldrig fingo några platser, slutade jag upp. Hundra kronor tycker jag är litet för mycket på en gång. Vill du inte ta 10 öre?

John reste sig, såg mig rakt i ögonen och sade med rätt fast stämning:

— Du är en fähund!

— Hälsa herr Söderberg, sade jag och ritade en fjärde cirkel utanför de 3 andra, ty det var en sådan dag, då en lat människa, som icke har några viktiga göromål, icke kan göra något annat.

66

EN JULBERÄTTELSE.

Det var en gång en författare, som satt vid sitt skrivbord och tänkte. Han hade nyss fått en beställning på en julberättelse och han satt och tänkte över vad han skulle skriva om.

Det var i slutet av oktober. Höstregnet hade börjat och himlen var grå och mulen. Författaren såg ut genom fönstret. Han såg över en stor slätt ända bort till en vik av ett stort vatten. Slättens gräs var ännu grönt men vattnet därborta var grått av regn och dimma.

67

Jul, tänkte författaren. Jul — skall det bli jul i år också? Jul med snö och granar och barnagladje

och allt det andra som hör till.

Det är möjligt, tänkte han vidare, att man drar in julen i år såsom man dragit in så mycket annat. Man drar in den alldeles som en överflödigt hållplats vid spårvägen. Eller också sätter man den på kort: en halv jul eller bara en kvarts jul per individ. Och så tillsätter man en extra julkommission med många ovänliga tjänstemän, som ta emot den stackars allmänheten.

Där kommer en liten gosse och han frågar:

— Blir det någon jul i år? Får vi någon gröt i år och några julklappar? Får vi någon gran med konfekt och vackra ljus i?

Där kommer en gammal kvinna. Hon är tård och tunn av nöd och svält:

— Det var så länge sedan jag firade jul. Jag minns det knappt. Det är bara i drömmen jag ser den lilla kyrkan lysa till ottesången. Jag hör hästarnas bjällror klinga och känner den goda doften av det färska brödet och ser barnens ögon stråla. Blir det någon jul i år?

— Nej, säger kommissionens tjänstemän, vet ni inte av att det är krig ute i världen och att vi alla måste leva på surrogat tills det blir fred igen. 68

— Finns det något surrogat för julen, ropar en ung man med hån i rösten. Ge mig ett kilo att ta hem till familjen! Eller ha kanske jobbarna köpt upp det med!

— Surrogat för julen, tänker författaren, det är ingen dum idé. Man skulle kunna göra en julberättelse på det. I själva verket är julberättelsen ett surrogat för julen. Om jag skulle skriva en sådan, en riktigt god och vacker julberättelse som kom alla människor att glömma att den gamla goda julen icke mera finns till.

Författaren fyllde sin reservoarpenna, tog fram ett block papper och skulle just börja sitt arbete, då dörren sakta öppnades och en herre kom in. Han gick lugnt fram och satte sig vid skrivbordet mitt emot författaren och sade:

— Du är en gammal humbug!

— Å, inte så värst gammal, sade författaren.

— Jo, nu för tiden då allt går så fort, är du gammal, som humbug.

— Vem är ni, sade författaren. Jag kan inte påminna mig att vi träffats förr. 69

— Nej, det är rätt längesedan, sade mannen och smålog. Du har inte behövt mig — det har gått bra ändå. Men nu behöver du ett varningens ord. Jag hoppas att jag kommer i tid för att hindra dig från en högfärdig tanke — att ge människorna ett surrogat för julen med din enkla barnsliga julberättelse.

— Jag har inte skrivit den än.

— Nå, gudskelov, låt då bli. Människorna behöva ingen jul — tycker du att det är rätt att fira jul mitt i jämmern från blodiga fält och mörka skyttegravar. Tror du att det går att stänga ute dånet och larmet från kanoner och granater.

Författaren reste sig och sade:

— Ni upptar min tid, jag har bråttom, säg fort vem ni är.

Den besökande smålog:

— Min fader var Klokheten och min moder var det Praktiska Förståndet och själv är jag Tidens barn. Det låter underligt men kanske du förstår vad jag menar. Jag skall ge dig goda råd:

— Köp livsmedel och sälj och tag dubbelt betalt. Lägg på lager. Smuggla varor och lura staten och tjäna pengar så behöver du ingen jul. Och lär du andra människor att göra detsamma så behöver de heller ingen jul. Tänk, att det ännu finns så sentimentala idioter som du! Tror du att det går att dansa kring en karbidlampa och tro att det är en julgran. Det är något i den vägen du försöker inbilla mänskligheten genom din dumma julberättelse. Var nu klok och förnuftig för en gångs skull. Jag kan ge dig adressen på ett ställe där du kan få köpa prima grönsåpa så billigt att du i morgon kan sälja den för det tredubbla. 70

Författaren gick bort till dörren för att tända det elektriska ljuset och då han kom tillbaka var den främmande borta.

Så besynnerligt, tänkte författaren. Skulle det inte längre finnas någon mening med julen? Är alltsammans bara pengar och affärer —

Då hörde han steg i rummet utanför, små korta, snabba steg och han hörde strax vem det var som kom.

En liten flicka stod på tröskeln och såg på honom med nyfikna blå ögon.

— Vad sitter du och tänker på, sade hon.

— Jag sitter och tänker på julen, sade författaren till den lilla flickan som var hans dotter. Tror du att det blir någon jul i år? 71

Den lilla flickan stängde dörren mycket försiktigt, smög sig på tå fram till fadern och viskade:

— Om du lovar riktigt säkert att inte säga *något* för *någon* så skall jag tala om vad jag vet att du får av mamma — det är en sådan förfärligt fin sak som hon sytt på hela sommaren fast du inte sett det! Och jag vet vad Karl-Axel skall få och vad Anne-Marie skall få och jag vet att jag tror att jag får en sak som jag *förfärligt* gärna vill ha — å, om det vore jul nu riktigt snart!

— Säg mig en sak, sade fadern, om du hade ett stort, stort fat med grönsåpa, riktigt fin grönsåpa, som du kunde sälja och förtjäna förfärligt mycket pengar på, skulle du inte vilja ha den såpan i stället för julen?

Flickan såg på fadern och så svarade hon:

— Vad pratar du för dumheter?! Jag vill bara ha julen, precis som den skall vara, riktiga julen! Förstår du inte det?

— Det är bra, sade författaren. Och så tänkte han: Det behövs intet surrogat för julen. Hennes existens är säkerställd. Hon kommer i egen hög person — till dem som förstå att ta emot henne. 1917.

72

73

FARBROR TEODÅR.

Då jag var liten var jag en mycket snäll gosse. Jag var därför mycket hatad och föraktad av mina jämnåriga kamrater, vilkas goda föräldrar aldrig tröttnade att säga:

— Se så snäll den gossen är! Så skulle ni också försöka vara, så fingo vi föräldrar litet glädje av er!

Jag var ett verkligt dygdemönster ända tills jag blev 13 år. Då inträffade en vändpunkt i mitt liv. Vändpunkten låg på den lilla vackra Mariagatan på Söder. Där mötte mig en dag på trottoaren en pojke som jag aldrig sett, varken förr eller senare. Han kom rakt fram till mig, stannade, såg mig i ansiktet och sade:

— Det är ju du som är en ängel!

Därpå tog han mig i kragen med bägge händerna och gav mig en dansk skalle så att näsan sprang i blod och blev sned, vilket den varit allt sedan.

Jag förstod nu att det icke passade sig för en pojke att vara ett dygdemönster och dagen därpå startade jag händelsen med *ringledningen och Farbror Teodår*.

Farbror Teodår var portvakt i ett hus som vi passerade då vi gingo hem från skolan. Porten till Farbror Teodårs hus öppnades sedan man tryckt på en elektrisk ringknapp. Farbror Teodår hörde ringningen och så öppnade han porten. Mina kamrater brukade ringa och så fort springa om hörnet av huset. När portvakten kom ut för att se efter vad ringningen betydde skreko de alla på en gång:

Farbror Teodår!
Gott nytt år!
Ont i dina tår!

74

75

Detta skämt hade aldrig tilltalat mig, ty portvakten var en äldre man och jag var lärd att respektera ålderdomen. Dessutom tyckte jag att det var olämpligt att önska gott nytt år i september eller fram på vårsidan.

Men dagen efter den danska skallen på Mariagatan hade jag en annan mening. Då pojkarna skulle trycka på knappen sade jag:

— Jag vet ett sätt som är bättre! Pass på ska ni få se!

Och så tog jag upp ur fickan en kork, tryckte fast den mot ringknappen så att ringningen blev permanent och så sprang jag.

Farbror Teodår kom utrusande, fann gatan tom, svor och förbannade och drog sig slutligen tillbaka till sitt lilla rum. Men, då han kom in, ringde klockan igen (den ringde i ett sträck men det förstod inte Teodår) och så bar det av ut på gatan igen. Ingen där! Nya eder och förbannelser över rackarlymlarna och så småningom återtog till portvaksrummet. Där ringde klockan allt fortfarande! Ut på gatan igen! Så höllo vi Teodår löpande en dryg halvtimme tills han slutligen upptäckte tricket med korken. Dagen därpå sökte han fånga oss med list. Han stod gömd i porten och sprang ut då vi kommit förbi. Jag var sist. Och jag sprang som för livet. Jag var ovan vid pojkstreck, jag hörde den gamle mannens skrik och eder bakom mig och jag kände hur hjärtat bultade och slog i bröstet. Han kom mig allt närmare. Han skrek: — Tag fast! Tag fast! Men då kom en möjlighet till räddning. En port stod öppen: jag sprang in och upp för trapporna. Jag

76

sprang fortare i trappor än Teodår. Jag sprang en trappa, två, tre, fyra och väl där ringde jag på närmaste dörr. En jungfru öppnade. Jag gled in i tamburen. Det var en hygglig familj jag råkat in i. Man satt till bords i matsalen och åt middag. Jungfrun steg in och sade:

— Det är en pojke därute som vill vara här. Han säger, att han är förföljd av en galning, som rusar efter honom på gatorna!

Hela familjen reste sig från bordet och kom ut till mig. Jag satt på galoschhyllan och tiggde och bad:

— Snälla, goda människor, låt mig stanna här en liten stund, så att han inte får tag i mig. Han är alldeles galen!

— Lugna dig min lilla gosse, sade familjefadern, här kommer ingen att göra dig något ont, det lovar jag!

Och så tog man mig in i våningen och gav mig ett äpple och en kaka och i detsamma ringde det på dörren!

— Det är han, det är han, snälla, ädla herrskapet, släpp inte in honom! Han dödar mig!

Jungfrun gick och öppnade och jag hörde Farbror Teodår skrika:

— Är han här den lymmeln?! Jag måste ha tag i honom om jag också ska stupa där jag står. Undan där! Han måste vara här!

Då steg familjefadern fram. Han var en stor, stark karl. Han tog Teodår i kragen och kastade ikull honom på golvet i tamburen i det han ropade till familjen:

— Spring ned på gatan efter en polis! Den här tosingen måste spärras in!

Då gled jag stilla in i våningen genom alla rummen ut i köket och ned köksvägen.

Sedan ringde vi inte vidare på Farbror Teodårs port. Man bör inte utmana ödet och en pojkes fantasi får icke arbeta för ensidigt.

Stockholmspojken får leka på en gård bredvid soptunnorna eller på en kyrkogård mellan gravarna, men tro icke därför att hans liv är dystrare och tyngre än lantpojken vid hagen, bäcken och den gröna ängen. Hur många äventyr gömmer icke en port, en vind, en genomgång eller en källare! Vilka strider ha icke utkämpats på Maria kyrkogård och gatorna däromkring! Hur många päron snattades icke på gården till slottet vid S:t Paulsgatan — de härligaste franska päron, stora som barnhuvuden, skulle inte kunna få mig att glömma min barndoms stulna sura kart, dolda i en trasig ficka och tuggade i ensamheten i en portgång eller förstuga.

Vintern var en härlig tid! Med snö och is och jumpning. Jag beklagar nutidens Stockholmspojkar. De få icke jumpa, hoppa på isstyckena vid Mälarkajen, stå i iskallt vatten till fotknölnarna och se en arg poliskonstapel på kajen.

En vårdag jumpade jag vid Söder Mälarstrand. Isstycket delade sig plötsligt i två stycken. När jag något senare hemförts av en äldre, obekant dam och en något mera bekant poliskonstapel delade sig även min faders rotting i flera stycken.

— — —

Dyfverman hette han. Dyfverman. Han var bildhuggare och gjorde snögrupper åt stockholmarna, stora, vackra grupper som visades mot en billig avgift för välgörande ändamål. Dyfverman gjorde en vinter Barmhärtigheten. Den stod vid Nybroviken och föreställde en kvinna med ett litet barn på armen. Omkring det hela var rest ett plank och en afton stod jag utanför det planket. Det var en stjärnklar kväll, ungdomen åkte skridsko på Nybroviken och slädarna — ack, slädarna! — kilade utåt Djurgården. Källaren Flaggens fönster lyste — jag tog en snöboll, kramade den hård och fast och kastade den över planket till snögruppen. Snöbollen träffade Barmhärtigheten mitt i planeten så att huvudet föll av. — — —

Min barndomstid hade sina stunder av spänning och fröjd, men jag vill ändå icke ha den tillbaka. Där fanns så mycket annat.

Dyfverman gjorde ett nytt huvud åt Barmhärtigheten. Han var en god människa.

EN ALLVARLIG HISTORIA.

Nu skall jag berätta för er en historia om en man, som blev djupt olycklig därför att han mötte en kvinna.

— Ack, det är en gammal historia, säger den noggranne läsaren.

Visst är det en gammal historia, men dock evigt ny och ung.

Och nu ska ni få höra:

Klockan hade nyss slagit 8 i Hedvig Eleonora och jag gick på trottoaren fram och tillbaka och väntade på D. Jag hade väntat en hel kvart och blev allt ondare för var minut som gick.

Det finns bara en punktlig människa, tänkte jag, och det är jag själv. Alla mina vänner äro opunktliga, jag skall aldrig stämma möte med dem vidare.

81

— Det är gott och väl, säger läsaren, men när mötte ni kvinnan, som gjorde er så djupt olycklig? Vi ha inte tid med några långa förspel och preludier.

Till att börja med var det inte jag, som mötte kvinnan, och alltså inte heller jag, som blev djupt olycklig. Denna berättelse måste berättas i denna ton och takt.

Då jag alltså gått på trottoaren i ytterligare 10 minuter, öppnades plötsligt en dörr med glasruta. Denna dörr ledde in till en restaurang, ett litet kafé, som jag många gånger passerat, men aldrig besökt. Det är mycket sällan jag numera går på kaféer. Jag finner ingen glädje på sådana ställen.

— Var det mannen, som mötte kvinnan, som gjorde honom djupt olycklig, som kom ut genom glasdörren? frågar nu den ivrige läsaren.

Nej, mannen, som kom ut, var en revisor i poststyrelsen. Han spelar ingen roll i denna berättelse. Han endast kom ut genom en dörr och försvann sedan ur dramat.

82

Jag såg på klockan och så tänkte jag:

— Jag går in på kaféet och sätter mig vid fönstret, så kan jag se, om D. kommer. Jag kan då låta honom gå en stund utanför och möjligen känna samvetskval över att han låtit mig vänta så länge.

Jag gick in genom glasdörren. En rockvaktmästare tog emot min rock och hatt och hängde alltsammans på 2 hängare, hatten överst och rocken inunder.

Därpå gick jag in i kaféet. Där var först ett litet rum, där voro alla bord upptagna, och jag fortsatte därför till nästa avdelning. Där var en soffa ledig vid fönstret, och jag satte mig där.

Tobaksröken hängde tung i luften, och vid borden sutto idel ensamma människor. Vid bordet bredvid mitt under en stor, förgylld spegel satt en gammal herre med ena benet under sig. I handen höll han en pincené, som han vände upp och ned, allt under det han nickade med huvudet. Ibland rörde han också läpparna som om han sade något, men ingen hörde vad det var.

I soffan mittemot mig satt en medelålders, slätrakad herre och läste en tidning. Bredvid sig i soffan hade han en svart hund, som var för fet för sin ras. Mannen, som tydligen var närsynt, hade tidningen utbredd framför sig på bordet och läste den så att säga med näsan. Då och då ryckte han plötsligt till, som om han fått en idé, klappade hunden åtta gånger på huvudet, riktade så blicken mot taket, försjönk i en minuts djupa tankar, ryckte till på nytt och tog en pris snus ur en liten silverdosa. Snuset höll han mellan högra handens tumme och pekfinger, och över hans ansikte låg den verkliga snusarens njutningsrika glädje.

83

Det såg ut som om han tänkte: Här i handen har jag hela världens lycka, jag håller den fast, ingen kan röva den ifrån mig. Fast och hårt håller jag den, och när det faller mig in stoppar jag den rätt in i näsan!

Och han gjorde det, då tiden var inne. Och då det var gjort, slöt han ögonen av lycksalighet, men blott för en minut, den nästa stod han på näsan i tidningen, och den nästa klappade han hunden åtta slag i huvudet.

En uppasserska, som såg ut som om hon bad om förlåtelse för att hon djärvdes leva i närheten av dessa höga och mäktiga personer, kom fram till mitt bord och tog min beställning, och då hon gått, kom mannen, som mötte kvinnan, som gjorde honom djupt olycklig!

84

Han stod mitt på golvet. Det är möjligt, att han kom från gatan eller från ett inre rum, det är också möjligt, att han kom rätt upp genom golvet. Det föreföll mig som om det vore det mest sannolika. Han såg på mig med ett glatt igenkännande, och så kom han närmare. Jag reste mig artigt och tog emot honom, och han sade:

— Det var längesedan!

— Ja, sade jag, det var längesedan, och tänk vad det blev sent.

Jag begagnar alltid denna replik åt personer, som jag glömt, men som dock tyckas känna mig mycket väl.

— Ja, det blev sent, sade mannen. Men roligt var det! Det var då! Tillåter ni att jag sitter ett ögonblick?

Vi satte oss, och min gamle vän, som jag glömt, sade:

— Jag har aldrig sett er förut härinne. Besynnerligt.

85

— Det är icke besynnerligt, jag har aldrig varit här förr.

— Nej, nej, men jag går här. Jag går här var kväll. Jag kommer hit efter middagen och sitter här hela kvällen. Jag trivs inte hemma, jag trivs bättre här, bättre här. Och varför ska man inte vara där man trivs, där man trivs?

— Det är alldeles rätt, sade jag. Här är ju också mycket trevligt, ungefär som i förstugan till helvetet.

— Gamle skämtare där! Glad och trevlig som alltid! Inga bekymmer! Bara roligt och glatt! Ack, när man var ung! Men, ser du, det säger jag dej (han kallade mig för du, helt plötsligt, utan titelbortläggning, jag förstod att han druckit) det säger jag, gamla, stiliga gosse, för jag tycker om dej, akta dej för kvinnan, kvinnorna ska du akta dej för! Det säger jag!

— Om det är mig möjligt, sade jag, så skall jag göra det. Är det någon särskild, bror menar?

— Särskild, *särskild*! Det har bara funnits *en* särskild för mig, en enda!

— Såå, det var vackert!

— Du ska få höra det alltsammans, för jag tycker om dej! Det är tjugu år sen nu, tjugu år sen! Jag kom en middag på en gata här i stan, kom som om ingenting skulle hända, kom gående på gatan, då hon kom emot mej, på samma trottoar! Jag har aldrig i mitt liv sett en sådan kvinna. Hon var ung och ljus och smärt och vacker, jag hade aldrig sett en sådan kvinna! Och hon kom rätt emot mej på trottoaren, och hennes blå ögon sågo rätt in i mina. Jag stod där och bara såg, och till slut måste jag gå ett steg åt sidan för att hon skulle komma fram. Då hon gått förbi, vände jag och gick efter. Jag följde henne som förhäxad, och jag såg henne gå in i en port vid Stora gatan. Jag tänkte gå efter, men jag vågade inte, vågade inte för mig själv, och så stannade jag utanför. Jag stod och väntade utanför porten. Hon kom inte. Jag väntade en kvart, så gick jag in i porten och gick en trappa upp. Jag måste se henne igen. Det var ju vanvett alltsammans, förstår väl bror, men jag visste inte vad jag gjorde.

86

Där var en pantbank en trappa upp, och när dörren öppnades för en, som gick ut, såg jag henne sitta därinne, bakom en disk! Hon var kassörska på en pantbank! Jag gick genast in. Ett manligt biträde såg på mig och sade: »Belåning?»

87

»Ja,» sade jag och tog upp min klocka och lade den på disken. Hon satt vid en liten pulpet och skrev i en stor bok.

»Huru mycket?» sade biträdet.

Jag kände att jag älskade henne.

»Tolv kronor,» svarade jag alldeles på måfå.

»Remontoirur av guld, tolv kronor,» sade biträdet till henne, som jag älskade. Och hon skrev ut ett kvitto och räckte mig det jämte pengarna utan att se på mig.

»Tack,» sade jag, och så tillade jag för att få höra hennes röst:

»Hur stor är räntan?»

»Åtta procent!»

Hennes röst var lika underbar som hon själv.

»När kan jag lösa ut den?» sade jag för att få tala vid henne så länge som möjligt.

Hon såg upp på mig och svarade:

»Hur kan jag veta det!?»

»Förlåt!»

Och så gick jag. Jag gick hem, och jag såg henne framför mig på gatan. Hon följde mig hela dagen, och på kvällen, då jag lade mig för att sova, såg jag hennes blå ögon mot mina —

88

Dagen därpå löste jag ut klockan. Hon tog emot pengarna och kvittot, och biträdet gav mig klockan. Jag försökte säga något, något roligt, förstår bror, för att visa mig trevlig, och så sade jag så där på skämt:

»Det är väl samma klocka som jag lämnade i går!?»

»Tror ni vi byter ut de belånade varorna?» sade biträdet och gav mig en arg blick. Hon såg icke upp från sin bok.

Och nu började det! Jag kom igen dagen därpå, jag belånade min klocka, hon svarade vänligt, då jag hälsade god dag, hon började betrakta mig som en kund. Jag kom igen dagen därpå och alla dagar. Jag belånade allt vad jag hade löst, till och med kläder och böcker. Ibland löste jag ut en del, men alltid hade jag något stående. Så småningom blev hon vänlig emot mig, kanske tyckte hon synd om mig, kvinnan är sådan, ser bror, men en kväll, då jag stod och väntade på henne utanför porten, bara för att se henne och följa efter henne, kom hon ned med biträdet, och han följde henne framåt gatan. Jag kände förfärliga kval, där jag följde dem: älskar hon honom, tänkte jag, älskar hon honom? Men han skildes snart vid henne, och hon blev ensam. Då begick jag en av de modigaste handlingarna i mitt liv, jag gick fram och tilltalade henne. Jag hälsade god afton.

89

»Ah, är det ni,» sade hon. Och så gjorde vi sällskap. Jag följde henne till porten, och då hon räckte mig sin lilla hand till farväl, kände jag mig så glad och lycklig, så lycklig.

Dagen därpå gick jag upp på pantbanken och löste ut allt jag hade där, och då jag skulle gå, viskade jag till henne:

»Får jag följa er i kväll?»

Jag hörde hennes ja som den vackraste musik i mitt öra — ack, bror, vad man var ung och rik! — och så sprang jag.

Vi träffades på kvällen, och efter en månad voro vi förlovade. Det var den lyckligaste tiden i mitt liv, lyckligaste tiden.

Och så gifte vi oss. Man skall aldrig gifta sig, aldrig gifta sig! Jag är inte lycklig, bror. Därför går jag här, går jag här var kväll. Det är så mycket, jag kan inte säga dig allt. Hon är inte snäll emot mej, hon är hård och grym, och hårdast är hon, då hon säger: »En sån där som du, som levat som ett svin innan jag fick tag i dig, *en sån där, som levde och svirade och pantsatte allt vad han ägde och hade!*»

90

Det säger hon till mig. Och jag har inte hjärta att säga henne, varför jag pantsatte alltsammans! Hon skulle inte tro mig. Hon skulle tro att jag var full och tokig!

Det blev tyst. Min vän höjde sitt glas och sade:

— Skål, skål för mej!

— Skål! sade jag.

Mannen i soffan under den förgyllda spegeln hade somnat. Hans huvud hade fallit ned, och pincenén hade ramlat på golvet. Mannen med hunden hade gått, och på hans plats satt min vän D., som jag väntat i 25 minuter på gatan. Jag tog mitt glas och gick över till honom, lämnande min olycklige och obekante vän ensam i sin djupa sorg och förtvivlan.

Var icke detta en allvarlig berättelse?

91

TVÅ SOM GÅTT.

Isaak Hirsch är död och har fått de vackra minnesord han förtjänar. Han var en god människa och en originell man, en man av den typ som blir allt mera sällsynt.

Tidningarna överflöda med historier om honom. De flesta äro mycket karaktäristiska, en del verkligt roliga.

I ett fall vill jag dock göra en liten rättelse. Den mest kända Hirschhistorien är icke äkta, den är en förfalskning och det är på tiden att den avslöjas. Jag menar historien om då Hirsch rusade in på Du Nord och beställde:

— *Smörgåsbord, soppa, fisk, kött, dessert, betala!*

Den historien har aldrig hänt. Den är gjord på Söndags-Nisses redaktion, införd i tidningen och på sin tid illustrerad av Oskar Andersson. Historien gjorde stor lycka — den var ju typisk för mannen — och den bevisar endast att en populär man ofta icke bär skuld till de legender, som omsväva hans person. Förr i tiden lade man alla roliga historier på Bellman, Kalle Scharp, Färsken, Feychting och andra. Och när vi, som nu leva, en gång försvunnit, kommer man att beljuga oss lika friskt som de andra. Vilket inte gör någonting, bara man ljuger roligt. En historias värde ligger inte däri att den är sann utan däri att den är sannolik.

Jag kände Isaak Hirsch, något litet. Träffade honom första gången på en middag på Gamla Fenix — vart tog det vägen? På den middagen fanns Daniel Fallström, som då champagnen serverades, kraftigt sade ifrån:

— Champagne skall vara kall, men inte iskall! Det är bara brackor, som dricka iskall champagne!

92

Strax därpå kom vaktmästaren till Hirsch:

— Söt eller torr?

— Det gör detsamma, svarade Isaak — *men inte för kall, inte för kall!!*

Jag minns en historia om Daniel och Hirsch. Man talade om en affärsman som blivit utsatt för olaga häktning. Daniel försvarade mannen med all den värme han har för en oskyldigt anklagad:

— Han är absolut en hedersman, något annat kan ej sägas om honom!

Hirsch såg fundersam ut och så svarade han stilla och saktmodigt:

— Han var i alla fall inte ute, när han var inne.

Isaak Hirsch var verkligt hjälpsam mot dem han ansåg behöva hjälp och tröst. Till dem räknade han inte precis unga fattiga konstnärer.

En dag sökte jag upp honom och bad honom hjälpa en ung, verkligt begåvad målarinna.

Isaak sade absolut nej.

— Konstnärer intresserar jag mig inte för — jag har så många andra!

93

Jag gav mig inte. Och slutligen sade Isaak:

94

— Jag ger inte ett öre, men jag skall sätta opp en förteckning på folk som ska hjälpa flickan. Och hälsa från mej!

Jag fick en namnlista. Först stod där Handelsbankens direktör, Fränckel. Jag behövde aldrig gå längre. Den unga målarinnan fick ett månatligt underhåll som betalades så länge givaren levde. Så hjälpte ändå Isaak Hirsch.

*

Albin Lavén är också borta. Han var en god skådespelare och han var dessutom något som är rätt ovanligt på den svenska scenen: han var humorist.

Axel Engdahl har skrivit om Lavén och på sitt utmärkta sätt givit det bästa och roligaste om honom. Må han förlåta att jag faller honom i ämbetet med några minnen.

För rätt många år sedan gjorde Lavén på en middag bekantskap med baron Carl Cederström, som senare i tiden överraskade folket med att bli Sveriges förste flygare. Lavén och Cederström funno strax varandra och litet längre fram på aftonen, då man blivit bröder, sade Cederström:

95

— Titta ut till mej någon söndag på Brunn, Ingarön, och ät middag!

— Går det båt dit, sa Lavén.

— Javisst. Till Kolström. Sen får du gå en bit. Det är vacker väg.

Lavén kom redan nästa söndag. Och han stannade i 3 månader. Cederström blev ofta bedrövad, då han tänkte på den tomhet Lavén efterlämnade, då han äntligen reste. Som en rättare gick han omkring på gården, ordnade och ställde och talade med folket:

— Havren ser ut att bli fin i år, bara man kupar den i tid. Kronärtskockorna bli nog också bra bara dom inte fjälla för tidigt. Varför sätter ni inte små håvar under äpplena så att dom inte behöva falla på marken och bli stötta?

En dag inspekterade han ladugården. Cederström visade honom den största tjuren.

— Den var inte dålig, sa Lavén, och höll sig på aktningsfullt avstånd.

Varpå Cederström, som ofta nog inte var något att lita på, knuffade Lavén rätt på tjuren. Lavén gjorde en snabb vändning, men halkade och föll pladask med händerna mitt i gödselrännan. Cederström fick plötsligt något annat att göra i ladugården, men Lavén smög sig bakom honom, lade sina nu högst angenäma händer för ögonen på honom och sade helt vänligt:

96

— *Gissa vem de' ä'!!*

Lavén tillhörde Stockholms få morgontidiga herrar. Man påstod att han hade sina rendez-vous i skogen om morgnarna. Jag brukade se honom ibland på Norra Djurgården, vid Skuggan och Fiskartorpet — som man nu vill vandalisera med flottstationen, skola vi tillåta det? — Lavén tog sin morgonritt härute och han gjorde sig utmärkt till häst, elegant i stil och dräkt. Oftast var han ensam.

Men en morgon föll det mig in att gå på Södra Djurgården. Jag kom till Manilla och tog en genväg ned genom skogen. Klockan var mellan sju och åtta. Det var en härlig morgon, tyst och stilla. Så hör jag steg och röster. Det är Lavén och en ung dam, som promenera. Vi hälsa stelt och korrekt.

Dagen därpå går jag min vanliga väg på Norra Djurgården. Lavén kommer ridande. Då han får se mig, håller han in hästen, hälsar och säger:

— Hör du, skulle vi inte kunna komma överens om att du *alltid* går på Norra Djurgården?

97

Jag lovade. Och jag tror nästan jag har hållit mitt löfte — ända tills döden gett mig rätt att bryta det.

Men det gör mig ont att aldrig mera möta Albin Lavén.

98

EN SKÅNSK POET.

En gång i slutet på 90-talet satt jag på Metropols kafé i Stockholm, där man på den tiden satt. Publiken var den vanliga: unga konstnärer, författare, aktörer och en och annan grosshandlare som övergivit Du Nord.

Det var en afton på våren och jag minns den rätt väl, ehuru det nu är så länge sedan att man gudskelov glömt mycket annat. Därute på torget stod luften blå och ljum. Spårvagnarna rullade mot Djurgården, till Cirkus, till Kristallsalongen, till Hasselbacken, där stockholmarna gärna skulle sitta ute året om, då som nu.

Plötsligt stod en ung man vid mitt bord. En ung elegant herre. Smoking, hög krage, mycket hög. Ett ljust ansikte med två goda blå ögon.

Han höll naturligtvis ett punschglas i handen. Man gjorde så på den tiden. Och så sade han:

— Mitt namn är Sigurd P. Sigurdh, får jag lov att slå mig ned?

Han sade allt detta på den dialekt som gläder oss stockholmare mest och som vi förgäves försöka härma.

Naturligtvis voro vi tillsammans den aftonen. Aftnarna voro rätt långa den tiden, även om det inte var på våren. Ibland slutade de inte alls.

Sigurdh var tandläkarekandidat, men en sådan som skrev vers mer än plomberade tänder. Slutligen skrev han så mycket vers att han inte alls plomberade tänder. Han blev helt och hållet författare och journalist.

Över hela hans lilla ljusa uppenbarelse med de trogna, svekfria blå ögonen låg något försök till stram militär. Han trodde alldeles säkert att han såg ut som en ung löjtnant.

Sigurdh hade inte bott länge i Stockholm förrän han blev en av stadens kända figurer. Men han gjorde icke blott sig själv — Söndags-Nisse gjorde honom. Den oförliknelige tecknaren Oscar Andersson hittade rätt snart Sigurdh för sitt galleri. Han gjorde honom till en typ som inte alltid var Sigurd P. Sigurdh, men som alltid var en rolig karikatyr. Sigurdh blev inom kort så känd och populär i Stockholm att en ung skådespelare till och med gjorde hans mask i en pjäs på Djurgårdsteatern. Och längre kan man inte komma. Om man inte möjligen når till vaxbild på Svenska Panoptikon. Men den inrättningen har så föga intresse för unga skalder. Om de inte möjligen begått andra brott och kunna visas i Skräckkällaren.

En tid körde Söndags-Nisse med Sigurdh något för ofta. Sigurdh, som var en god och oförarglig människa, var road av dessa nidbilder — i början och till en tid — men så en dag hände det, att han kom upp på redaktionen, slog näven i stora redaktionsbordet så att telefonapparaterna försökte hoppa och sade på sin vackra skånska:

— Nu får det ta mej fan vara slut med det här skandaliserandet! Absolut slut! Jag tål det inte längre! Mina vänner ha sagt åt mej att jag inte ska tåla det en dag längre. Och jag gör det inte heller!

Redaktören blev naturligtvis förfärligt rädd och lovade i ödmjukhet att det skulle vara slut. Han telefonerade till O. A.:

— Du måste upphöra med Sigurdh! Hans framtid blir förstörd.

O. A. lovade, och så försvann Sigurdh ur Söndags-Nisse för ett par tre veckor. Livet gick märkvärdigt nog sin gilla gång ändå. Men en dag stod Sigurdh på nytt på redaktionen. Den här gången hoppade inte telefonapparaterna. Den besökande var mild och stilla och uttryckte bara sin undran över hur tidningen kunde bära sig utan hans karikatyr varje vecka. Skulle det inte vara lämpligt att i nästa nummer — ?

Då kom Sigurdh igen och allt var som det skulle.

Så kom bråket med Norge 1905. Det var en het sommar. Söndags-Nisses redaktör låg vid Baggensfjärden och eftersom han var i värnpliktsåldern ville han inte ha krig med Norge. Sigurdh bodde hos redaktören. Villan var liten, bara två rum, så vi måste gå ut på landsvägen då vi talade om Norge för att inte väggarna skulle rämna. Sigurdh var högerman, han ville klå norrmännen och till ett tecken på sin politiska hållning bar han sin äkta panamahatt uppvikt på högersidan. Vi stredo förfärligt om Norge de dagarna. I synnerhet dagen efter den vackra afton då Sigurdh och de andra stockholmarna vandrade ut från Hasselbacken till Rosendals slott för att ge H. M. Konungen sin undersåtliga hyllning. Den dagen blev grälet så starkt att vi måste ta ett dopp i Baggen för att svalka våra känslor. Vi badade från ett litet badhus.

— Kan du simma? sade jag till Sigurdh.

— Visst fan kan jag simma! sade Sigurdh.

Varpå han gick ut på djupt vatten och sjönk fort och väl. Jag gav mig efter och lyckades få upp honom levande ehuru något vattenfylld.

— Du sa ju att du kunde simma, sade den ädelmodige räddaren.

Varpå Sigurdh svarade:

— *Jag kan väl inte simma när jag inte känner botten under fötterna!*

Affären med Norge avgjordes så småningom utan Sigurdhs ingripande — herr Mickelsen fanns tyvärr till hands — och Sigurdh fick ett annat intresse i livet utom diktningen och kåserandet i dagspressen. Han ville flyga i ballong. Att stiga upp i en gondol, att sväva högt över jorden, att glida fram mellan moln, över skogar, berg och sjöar, det blev hans dröm. Han kände hela Aeronautiska Sällskapet och slutligen lyckades det honom att få löfte om en tripp med ballongen

Svenske på dess första färd. Är det någon som minns den seglatsen? Annars har Jörgen så utmärkt skildrat den att ingen gör det bättre. Här endast de korta dragen av den underbara tilldragelsen.

Ballongen stod äntligen fylld en vacker morgon i Idrottsparken. Allt var klart för avresan. Där var färdledaren, ingenjör Hans Fränkel och den tredje passageraren, en ung löjtnant, och så naturligtvis Sigurdh. Söndags-Nisse hade i flera nummer ägnat en stor del av sitt innehåll åt denna märkliga händelse. Sigurdhs utrustning, sinnesstämning och testamente hade meddelats. Bakom det sista låg en smula allvar. Sigurdh hade verkligen anförtrott Söndags-Nisses redaktör sin yttersta vilja i händelse av ett olycksfall med ballongen. Det blev ett olycksfall, men inte det möjligen beräknade.

104

Man stod där omkring den ankrade ballongen och konstaterade att allt var klart för en lycklig färd, då någon sade:

— Vi äter väl litet frukost innan vi ge oss av!

När äter en svensk inte en liten frukost — vem kan väl hindra honom från denna höga akt? Knappast ett världskrig.

Alltså gick man och åt frukost. Sigurdh gick till sitt hem på Östermalm. Han åt bräckt skinka med ägg. Han åt med skånstkt lugn och han skulle just ta den lilla snapsen, då pigan, som uppehöll sig vid fönstret, skrek till:

— *Nu gick ballongen!*

— Han gör så fan! skrek Sigurdh, för jag ska ju med!

Han sprang till fönstret. Och där for ballongen! Ensam, utan gondol, utan färdledare, utan passagerare, utan Sigurdh, som hade allt klart, t. o. m. testamentet, för avfärden.

Ballongen hade slitit sig och gett sig av på egen hand. Man lär ha hittat en liten bit av den nere i alperna, men den biten räckte inte att flyga med. Trots att man hade gondolen kvar.

Så det skojades med Sigurdh i de dagarna! Jag minns, att han, då det var som värst, kom fram till mig en afton i Rydbergs kafé, ställde sig vid mitt bord och bara sade ett högst innehållsrikt och uttömmande ord:

105

— *Knölföda!*

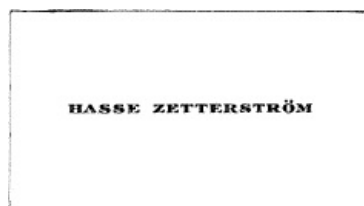
Nå, Sigurdh kom i alla fall att flyga med ballong, en ny ballong, som gjorde en lång resa uppåt Norrland. Sigurdh skötte sig utmärkt. Han begick endast det lilla felet, att då man bad honom ta temperaturen i de högre luftlagren, så höll han med handen om kvicksilverkulan, så att man så småningom fick Sigurdhs temperatur i stället för de högre luftlagrens. Men det justerades.

Sigurdh blev sedan en hjälte och hyllades till och med av knölfödan.

Man blev inte ond på Sigurd P. Sigurdh. Därtill var han alltför god och bra. En ärlig vän och en man med ett hjärta av guld — en banal fras, men jag finner ingen bättre.

Hans vackra minne lever och skall alltid leva hos hans många vänner.

106

WALLENBERG.

Herr K. A. Wallenberg har skänkt bort halva sin förmögenhet till välgörande ändamål. Det var 20 millioner. Och en vacker gåva. Men vad fick han för det? N. D. A. sa strax på aftonen något om ont samvete från den vackra tid då Wallenberg satt som utrikesminister (stackars karl) och i Social-Demokraten gjorde Hjalmar en bugning för pengarna och tyckte att N. D. A. varit ohövlig. Men — donationen visade i alla fall att här är för mycket pengar på privathänder. Vilket gör att socialdemokratien är det enda rätta.

Ja visst är det för mycket pengar på privathänderna (ehuru inte på mina). Men då bör man väl vara tacksam för att de privata lämna ifrån sig en del. Även om det kommer av ont samvete. Vilket jag på det livligaste betvivlar är fallet med K. A. Wallenberg. Om han tjänar pengar med gott samvete, det vet jag ej — sannolikt är han av samma mening som Ernest Thiel att inte blir man millionär utan att det kommer ett och annat litet stänk på änglavingarna — men då han ger ut pengar, är jag säker på att han gör det med gott samvete.

107

Jag har en viss erfarenhet av den saken. Egentligen tillhör händelsen mina memoarer avsedda att utgivas 50 år efter min död — bokförläggare med arvtagare böra passa på redan nu och göra affär.

Jag var ung den tiden, mycket ung. Och behövde pengar nästan jämt, som fallet lär vara med ungdomen även nu för tiden. Satt en förmiddag på Du Nord, gamla hederliga Du Nord — fäll en tår, du stockholmska hjärta! — och åt frukost med en redan då rätt flintskallig kapellmästare. Små honkräftor med dill, stor kupa pilsner — Du Nord's blandning — minns ni?

— Jag behöver pengar, sade jag till kapellmästaren. Var får man sådana?

108

— Bankerna har. De äro till för att låna ut pengar.

— Vad finns det för banker?

— Enskilda Banken lär ha ett gott namn. Och så finns det ju andra, mindre banker. Men de äro nog inte så säkra.

— Då går jag till Enskilda Banken. Vem är direktör där?

— Wallenberg.

— Jaså, han. Då går jag till honom.

— Det är fel. Man går till kamrern och lämnar en växel med säkra namn och så får man komma igen och så vidare.

— Jag går direkt till Wallenberg. Det är bekvämare och ser bättre ut. Jag har nyss exerceerat bevärning och då umgicks jag endast med överstar och generaler. Umgänge med lägre befäl bör undvikas. De äro bara misstänksamma. Jag går direkt till Wallenberg. Beställ kaffe av Håkansson i kaféet så länge. Jag kommer strax.

Jag gick till Enskilda Banken. På Nygatan i stan. Där ledde en trappa rätt upp i huset, stor och bred. En vaktmästare stod vid dörren. Över bröstet bar han ett brett band och på det stod något i silverbokstäver som jag glömt.

109

— Träffas bankdirektören?

— Ja, men han har sammanträde just nu — är det något brådskande?

— Ja, det är mycket brådskande (jag tänkte på kapellmästaren som satt och väntade).

— Hur var namnet?

Jag lämnade mitt visitkort. Det bars in på en silverbricka, och så satte jag mig att vänta. Det dröjde inte länge förrän bankdirektören kom. Han såg ut som nu, ehuru mera undrande och förvånad. Kanske över mig. Eller kanske har världskriget gjort honom resignerad.

— Ni önskar? sade han.

— Låna ett tusen kronor — kontant, tillade jag för att undvika alla tvivelsmål.

Det blev en stunds paus. Wallenberg såg på mig med ett par ögon fulla av förvåning. Här kom en ung herre rätt upp till honom, störde honom mitt i ett sammanträde, skickade in sitt kort och ville bara på det ha 1,000 kronor. En okänd ung herre, varifrån? och varthän! Vem visste det? Vi stodo länge tysta och så sade bankdirektören:

— Dröj ett ögonblick.

110

Jag tänkte: går han direkt efter pengarna eller blir det bråk med kamrer och växlar som jag inte förstår ett smul av.

Så kom Wallenberg tillbaka med en ung elegant herre. Presentation och så säger bankdirektören: — Var god och lämna herr Zetterström ett tusen kronor!

Det hela var så enkelt och naturligt precis som det skulle vara. Just som jag sagt till den redan då rätt flintskallige kapellmästaren som satt på Du Nord's kafé och väntade.

Pengarna kom. Jag tog dem, tackade och gick. Vi sågo alla tre mycket glada ut. Till och med vaktmästaren med det breda bandet över bröstet smålog då han öppnade dörren för mig.

Jag kom lagom till kaffet på Du Nord. Kapellmästaren blev litet förvånad men han tog 200 kr. av mig för att dämpa sin rörelse. Han ansåg att idén var hans.

Nå, så gick det år. Rätt många år. Jag blev en äldre herre och skaffade mig pengar på ett bättre och mödosammare sätt än att låna dem. Men på en middag berättade en bankman hela historien om den unge mannen som gick direkt till Wallenberg och lånade tusen kronor på sitt visitkort. Då sade någon:

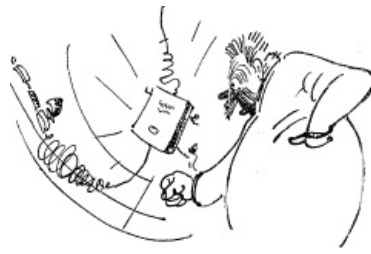
111

— Ja, det går en gång men han skulle nog inte kunna göra om det.

— Alldeles säkert kan han det, sade berättaren. Ty det egendomliga är att den unge mannen betalade igen pengarna.

Då blev det tyst i sällskapet. Det hade man inte väntat. Och kanske inte Wallenberg heller.

112

FÖRSÖK MED VÄNLIGHET.

En snäll herre har i Sv. Dagbladet meddelat ett enkelt sätt att avhjälpa bråket och trasslet med Rikstelefonen, som hela svenska folket nu är så argt på. Man ska bara vara vänlig och tålig, så går det bra säger den snälla herrn: blir jag felexpedierad och telefonisten ber om ursäkt, ger jag henne ett kort, artigt, tröstande svar.

Jag försökte den där metoden, med vänlighet, för en stund sedan. Så här gick det till:

Ringde upp stationen. Intet svar. Väntade i 3 minuter. Intet svar. Ringde på nytt. Intet svar. 113

— Du skall vara lugn, tänkte jag. Det tjänar ingenting till att bråka. Det blir inte bättre eller fortare för det.

Ny signal. Telefonisten svarade, något som ej kunde uppfattas, och jag sade:

— Jag ber om ursäkt om jag besvärar er, så mycket som ni har att göra och så många utlänningar som kommit till stan —

Telefonisten, i skarp ton:

— Vad ska ni ha för nummer?

— Jag skulle vördsammast be att bli sammankopplad med 52 60 om det inte är alltför mycket besvär. Jag kan annars vänta tills i eftermiddag, då det kanske är liksom litet ledigare.

Intet svar. Jag väntar 5 min. Jag byter om hand och väntar ytterligare 5 min. Intet svar.

Då ringer jag på nytt. Intet svar. Väntan. Ny ringning. Svar: *bubbelbubb!*

— Det är bara jag igen, säger jag, jag medger att jag stör er, men —

— Vilket nummer ska ni ha?! (skarp ton):

— Bara 52 60.

— Kallat! 114

Väntan. Därpå svarar en obekant röst.

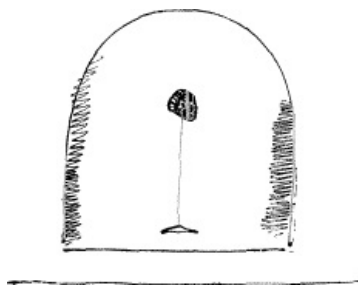
— Var är det, säger jag.

— Det är 52 16.

Avringning.

Då återtog jag det andra, vanliga sättet, med ilska, skrik, ovänlighet, bråk, samtal med föreståndarinnan, vaktföreståndare, avdelningschefen och hot med generaldirektionen. Inom 3 min. var jag framme vid rätt nummer.

Jag tror inte på vänlighet mot allmänhetens tjänare. De äro inte vana vid sådan. Den svenska allmänheten är ohövlig, otillgänglig, oartig och otacksam. Och de som expediera denna allmänhet ha blivit likadana eller värre. Det är ingenting att göra åt den saken. Världen är för sorglig. 115

PÅSKHATT.

I dag är det påskaftons morgon och solen lyser som på riktiga våren. Jag har gått i solgata till min byrå och lagt märke till att landsorten kommit till stan. På Hamngatan mötte jag en äldre dam med röda mustascher. De klädde henne. I denna råa brutala tid måste ett par röda mustascher

klä en äldre kvinna.

Litet längre fram kom en dam i kort päls och tunna svarta silkesstrumpor med naturligtvis snögaloscher till. Hon frös om benen så att hon var blå i ansiktet.

116

Utanför Kompaniet stannade jag. Där lågo i ett fönster vårens herrhattar i alla möjliga former och färger. En del vackra och en del avskyvärda. Så tänkte jag: vilken hatt har du på dig i dag? Jag visste att det var en mjuk hatt men jag hade glömt om det var den bruna Stetson från Silvander eller den grå eller den mullvadsfärgade. Naturligtvis kunde jag icke med bibehållen aktning för mig själv ta av mig hatten på gatan. Jag kunde icke heller gå in i en port — det skulle förefalla skamset. Det återstod mig ingenting annat än att gå in på Kompaniet och köpa en ny hatt för att få veta vilken jag bar på huvudet.

Jag gick in. Nere i stora ljusgården stodo långa bord med påskägg i alla färger och storlekar. Jag gick dem stolt förbi ty jag hade nyss hos Siwertz (inte författaren, utan konditorn) köpt 3 ägg åt mina barn, 1 åt min hustru och 1 åt en annans barn som är sjukt. Jag gick till vänster, till hattarna. Men så stannade jag plötsligt och tänkte: det kan gå som med den lille gossens pälsmössa! Hela din dag kan bli förstörd. Vänd om medan det är tid!

Den lille gossens pälsmössa.

117

Det var en gång en man från landsorten som reste till Stockholm med sin lille gosse för att köpa honom en pälsmössa. Mannen reste inte enbart för pälsmössans skull men den var med som led och länk i det hela.

Mannen sade till en vän:

— Medan jag kommer ihåg det skall jag gå och köpa en pälsmössa åt Edwin.

Edwin är inte något vackert namn men det kan inte f—n (fan) hjälpa.

— Då gå vi till Kompaniet sade mannens vän och så togo de en bil dit. Bilen hör till historien. Dess roll kommer i sista akten.

Mitt i ljusgården stod en man i uniform och på hans mössa lästes ordet Upplyningsman. Herrarna gingo till honom och sade:

— Var kan man få köpa en pälsmössa till en liten gosse?

— På gossavdelningen tre trappor upp — hissen därborta!

Herrarna gingo till hissen. Den var sönder. Förmodligen på grund av bristen på brunsten som gör att telefonister inte kunna höra eller svara. Den man som uppfann brunstenen som orsak till allt telefonslarvet är nästan lika genialisk som den som uppfann telefonen.

118

De togo trapporna.

På Gossavdelningen.

— Finns här en pälsmössa till en liten gosse?

— Nej, det ha vi inte. Det finns på pälsvaruavdelningen — hissen till höger.

Herrarna togo trapporna, ty de visste vad de gjorde.

På Pälsvaruavdelningen.

— Finns här en pälsmössa till en liten gosse?

— Nej, det ha vi inte. Det finns på Konfektionsavdelningen, nedra botten till vänster!

Herrarna kommo slutligen till Konfektionsavdelningen. Under vägen köpte de 3 tvålar, en sidenkudde och en korsettskyddare.

På Konfektionsavdelningen.

— Finns här en pälsmössa till en liten gosse?

— Nej, det finns inte här. Det ha vi på Sportavdelningen, nedre botten till höger.

Herrarna gingo till Sportavdelningen och under vägen fotograferade de sig, skrevo vykort till Falköping och drucko alkoholfria drinkar vid en bar.

119

På Sportavdelningen.

— Finns här en pälsmössa till en liten gosse?

— Nej, det ha vi ej. Det finns på Gossavdelningen.

— Försök inte. Vi ha varit där.

— Då finns den på Pälsvaruavdelningen.

— Vi ha varit där. Och på Konfektionsavdelningen. Pälsmössa för gosse finns inte.

Biträdet bugade, medgivande.

Herrarna lämnade sportavdelningen och leksaksavdelningen och bokavdelningen och karamellavdelningen och mjöl- och gryn avdelningen och gungstolsavdelningen och stoppademöbelavdelningen och kulörta västavdelningen och förnicklade dörrhandtagavdelningen och stodo på Hamngatan. Där stod också bilen. De tittade på den och så kastade de ett sista öga på Kompaniet. *Där mitt i ett fönster på en rak pinne hängde pälsmössan för en liten gosse!*

Mannen från landsorten och hans vän snurrade in igen genom virveldörren och ramlade rätt på

en liten elegant herre som stod behagfullt lutad mot en disk full av porcelinshundar, i vilka man kan sätta en elektrisk lampa för att de skola lysa bättre.

120

Mannen från landsorten tog den unge eleganten i knapphålet och ledde honom ut ur ljusgården, ut genom virveldörren, ut på gatan, fram till fönstret med pälsmössan på pinnen och sade:

— Just den mössan vill jag köpa! Just den mössan! De tre herrarna återvände i affären. Det eleganta bitrådet sprang fram till en avdelningschef, denne sprang till en annan avdelningschef som telefonerade till 18 andra avdelningschefer. Slutligen lade denne avdelningschef ned luren, försvann i en hiss utan brunsten, kom tillbaka en trappa och viskade något till det första eleganta bitrådet som bugade sig för mannen från landsorten och sade:

— Den mössan som min herre önskade köpa kan vi inte sälja *för vi vet inte vilken avdelning vi ska skriva den på.*

Nu kommer bilens roll. Den förde de båda herrarna till en restaurang. Taxametern visade 38 kr. och 25 öre, däri inberäknat de 10 procent som tillagts med anledning av det ännu pågående världskriget.

På Hattavdelningen köpte jag en mörkblå Christyhatt, mjuk och med rätt raka brätten. Den hatt jag bar förut var min bruna Stetson från Silvander.

121

122

ETT PROBLEM.

— Nu ska ni få höra, sade Nykvist. Jag kan en gåta eller ett problem.

— Jag tycker inte om gåtor, sade Brink. Är det den där med galoscherna? — rött inuti och svart utanpå?

— Jag kan en annan gåta, sade Sundström. Vad är det för likhet mellan ett piano och en huggorm?

— Duger inte ett pianino? sade John.

— Jovars — nå vad är det för likhet?

— Jag tycker inte om att bli avbruten, sade Nykvist, min gåta är ett *matematiskt problem*. Den är intressant.

— Jag vill veta det där med huggormen och pianot, sade Laura.

— Båda börjar med b, sade Sandström.

123

— Nej, sade Brink, huggorm börjar med h och piano med p.

— Det är möjligt, sade Sandström, men *båda* börjar med b. Om man kan stava.

Då körde vi ut Sandström.

— Mitt matematiska problem lyder så här, sade Nykvist:

Det går två tåg. Ett från Stockholm och ett från Örebro. Bägge tågen avgå samtidigt, men det tåg, som går från Örebro, går fortare. När de två tågen mötas, vilket av dem är då närmast Stockholm?

— Huru mycket fortare går tåget från Örebro, sade Brink, som är nyfiken.

— Det vet jag inte, det hör inte till saken. Men vi kunna ju säga att det gör fem knop mer.

— Tåg gör inga knop, sade Laura, som varit bekant med en sjökaptten. Det är bara båtar som gå med knop.

— Nå, sade Nykvist, låt oss då antaga att tåget från Örebro går åtta kilometer i timmen under det att tåget från Stockholm bara går fem. Huvudsaken är att bägge avgå på en gång och att de mötas på linjen. Vilket tåg är då närmast Stockholm?

124

— Är det dubbelspårig bana? sade John.

— Naturligtvis, det är inte meningen att det skall bli sammanstötning, sade Nykvist. Idiot.

Därmed var John borta ur denna historia.

— Jag förmodar, sade Laura, att Örebrotåget, som går fortare, måste vara närmare Stockholm än det andra, då de mötas.

Brink tänkte, och så sade han:

— Stockholmståget, som går långsammare, är närmast, ty det har ju inte hunnit så långt från stationen.

— Nej, ingen har rätt, sade Nykvist. Det är ju så enkelt. Bägge tågen äro, då de mötas, *precis lika långt från Stockholm*. Det kan ju ett barn begripa!

— Inte jag, sade Laura. Jag förstår det inte alls.

— Du är inte heller något barn längre, kära Laura. Men kom skall jag visa dig. Du ställer dig vid den där väggen, och jag vid den här, och så gå vi emot varandra på en gång. Nå, hur långt äro vi från väggarna?

— Det förstås, vi äro lika långt, sade Laura, men det är väl mycket längre mellan Örebro och Stockholm? 125

— Nykvist har händelsevis rätt, sade Brink. Det är ju så naturligt. Låt oss tala om något annat. Då återkom Sandström.

— Var har du varit? sade Brink.

— Jag har varit ute och köpt en tågtidtabell — *det går inga tåg på en gång från Stockholm och Örebro och därmed förfaller ju hela historien*.

Då talade vi om något annat.

P. S. Den uppmärksamme läsaren finner strax att Sandström kördes ut *innan* problemet började debatteras. Och därmed förfaller ju historien en gång till.

126

KÄRLEKSBETYGELSER.

— Kan ni tänka er, sade den unga damen, som visste hur allt hade gått till, kan ni tänka er, hur han behandlade sin egen hustru efter operationen! Något hänsynslösare kan man knappast tänka sig. Han var nyss opererad — det hade tagit 2 timmar alltsammans och alla voro vi mycket oroliga. Han låg där och hade just vaknat ur narkosen då hans stackars hustru, som lidit så mycket för honom, sakta går fram och klappar honom på kinden. Vet ni vad han gör? Jo, han öppnar ögonen och med fullt hörbar och tydlig stämma säger han: 127

— *Jag vill inte bli klappad!*

Kan man tänka sig något mer hänsynslöst! I månader har hustrun oroat sig och vakat dag och natt för hans skull och så får hon denna vackra belöning, då hon av gott hjärta går fram och smeker honom!

Ingen sade något i sällskapet utom en herre, som lugnt frågade:

— På vilket sjukhus ligger han?

— På Vita Korset — hur så?

— Därför att jag vill så gärna, när han blir litet bättre, skicka honom ett telegram och uttrycka min djupa förståelse av hans handlingssätt.

— Ni är en hård och kall människa — som de flesta män, sade den unga damen.

— Nej, svarade mannen, men jag låter mitt hjärta uttrycka sig på rätt ställe och vid rätta tillfällen. Det finns ingenting som vi män avsky mer än att bli kyssta och smekta när vi inte önska det. I allmänhet tror jag inte att det passar oss med kärleksorgier då vi ligga nyopererade i en sjukhussäng. Var kyss på rätt tid och rätt tid för var kyss. 128

— Ni är ju gift, sade den unga damen, jag beklagar er hustru!

— Det är onödigt. Hon beklagar sig inte själv. Hon visste redan från början hur det skulle vara med kärleksbetygelserna. Jag tror att det är den kunskapen som är grunden till vår lycka. Jag prövade henne en gång. Jag gav henne en kyss då hon vaknade och en till middagen och en till kvällen. Efter en vecka sade hon, att hon var trött och ville fara bort och vila sig. På sträng tillfrågan erkände hon sedan, att hon trodde att jag bedrog henne. Hon hade hört att män, som voro alltför vänliga mot sina hustrur, alltid bedrogo dem. Nu är hon säker på mig i det avseendet.

— Men då ni var ung och kär, var ni då lika klok och kall?

— Nej, det var jag inte, men så blev det också därefter. Vem glömmer någonsin den första kyssen? I månader drömde jag om min innan den slutligen gick av stapeln. Det var en vinterkväll och jag tog farväl av henne utanför hennes port. Vi talade om allt utom det vi båda tänkte på. Och så, plötsligt, tog jag henne om halsen och kysste henne på näsan. Det blev aldrig mer, ty dagen därpå skildes våra vägar för evigt. Hade jag då varit lika tekniskt bildad som nu borde alltsammans gått till på annat sätt. Efter många år råkades vi igen, men då var hon gift med en karl, som såg ut att inte bara kyssa henne på näsan. 129

— Kysser ni heller aldrig edra barn, sade den unga damen, som envist höll fast vid ämnet.

— Jag kan inte påminna mig att jag gjort det någon gång. Jag är rädd för att mina pojkar skulle tycka att jag vore löjlig om jag ens försökte.

— Men er dotter?

— Jag kysser inte heller henne. Om jag vill visa henne litet vänlighet så vänder jag upp och ned på henne och klappar henne i stjärten tre eller fyra gånger. — Då förstår hon att vi äro goda vänner. Men kyssas göra vi aldrig.

Jag skall berätta en liten händelse. En gång var jag på middag hos en högre ämbetsman, en allvarlig herre, som bjudit mig på middag för att se hur jag såg ut inuti. Middagen var så tråkig den kunde vara. Då den äntligen var slut, gick värdinnan fram och kysste sin man och sedan gjorde alla barnen detsamma. Den allvarlige mannen och fadern såg på mig med en blick som sade: så lycklig är jag i mitt familjeliv — hur har du det? 130

Nå, vi drucko kaffe och jag stannade i huset ett gott stycke in på aftonen, ty jag hade för tillfället ingen annanstans att ta vägen.

Husfadern satt i en länstol och då klockan slog tio, såg jag, att han stelnade till som väntade han något. Det kom. Det var hustrun. Hon gick fram till länstolen, böjde sig ned, kysste sin make på pannan och sade god natt. Efter en stund kom äldsta sonen, han var 20 år, och upprepade ceremonien. Så kom en yngre son, en äldre dotter, en ännu yngre son och en ännu yngre dotter. Allesammans kysste på pannan och alltsammans skedde mekaniskt utan känsla eller övertygelse och utan smackande biljud. Men alltsammans äcklade mig. Slutligen kom en ung flicka, som jag inte sett förut, jag hörde sedan, att hon var en avlägsen släkting som bodde i huset. Hon kysste också värden på pannan ehuru med tydlig motvilja. 131

Då reste jag mig och sade god natt.

— Skall ni redan gå, sade värden.

— Ja, sade jag, jag förmodar att även pigorna och portvakten och hisspojken ska komma in och kyssa er i pannan och jag tror inte att jag nog allvarligt skulle kunna klara det ögonblicket.

Vi umgås inte vidare. Nej, man skall inte gå till överdrift med sina kärleksbetygelser och man skall heller inte planlägga dem i förväg. Låt dem komma spontant och i rätta ögonblicket.

Jag kände en gång en ung nygift man som en afton kom hem till sin hustru. Hon tog emot honom klädd i päls men för övrigt rakt ingenting. Pälsen smög sig mjukt och varmt kring hennes unga vackra lekamen. En lång tid efteråt kunde mannen icke tänka på denna underbara afton utan att bli varm och aldrig undrade han över hur hustrun kommit på denna raffinerade idé. En del kvinnor äro ju så uppfinningsrika. Så man hinner inte undra över dem.

Så en afton, var mannen på sitt kontor. Han ringde hem och pratade med sin hustru.

— Kommer du snart hem, sade hon.

— Ja, snart — tar du emot mig? sade han. 132

— Kom, sade hon.

— I päls? sade han och skrattade.

Då ringde hon av.

Då mannen skulle lämna sitt kontor, ringde det i telefonen och mannen fick ett kort meddelande om att han på dagen förlorat 50,000 kronor på börsen.

Inför detta glömde han alltsammans. Både hustrun och pälsen. Men han gick hem.

Då han kom till porten, mindes han plötsligt telefonsamtalet med hustrun. Han hade satt nyckeln i låset, men han tog åter ut den, stod en stund stilla i tankar och gick sedan och lade sig på ett hotell.

Det blev alldeles tyst i sällskapet. Så sade en herre, sannolikt för att bryta en pinsam stämning:

— Det måtte ha varit före kriget — nu äro hotellen ju så överfulla att man måste tinga rum flera dagar i förväg.

— Ja, det var före kriget, svarade berättaren. 133

HOPPTÅGET.

Det kan icke förnekas att Robert är rätt fet. Hans kroppslängd är 175 cm. och han mäter ungefär detsamma om magen. Om bröstet är han smalare. Han har svårt för att andas lugnt även vid de tillfällen då det är hausse på börsen och han går ogärna upp i hus utan hiss.

Robert är emellertid min vän. Ty man skall se även något litet till själen då man väljer sina vänner. Roberts själ är tunnare än hans kropp.

134

Härom dagen möttes vi i solskenet på en bred gata och Robert sade:

— Du har blivit mager. Varför det?

— Därför att det är osunt att vara fet.

— Hur bär du dig åt?

— Jag arbetar mer och äter mindre. Så enkelt är det. Gå ut och gå om morgnarna, ät inte om kvällarna och gymnastisera litet ibland.

— Det där är lögn, sade Robert. Jag har försökt alltsammans. Det hjälper inte.

— Då skall jag skicka dig en liten sak som hjälper.

Så skildes jag från Robert och dagen därpå köpte jag i en leksaksaffär ett hopptåg, ett sådant som små flickor hoppar med. Hoppning med ett sådant tåg tar ganska snart bort all överflödigt fetma. Magen — den yttre — försvinner och man blir smärt som jag. I Amerika hoppar alla medelålders herrar med tåg. Idrottstränarna rekommendera det livligt och måhända skulle det även kunna rädda den något för fetlagda nationen.

Jag skickade hopptåget till Robert och skrev på ett kort:

135

Här är din räddning. Med detta tåg får du bort din mage på en månad.

Efter 14 dagar besökte jag Robert. Det var tidigt på morgonen och jag beredde mig på att få se en rationell träning. Robert var hemma. Jungfrun öppnade med bortvänt ansikte dörren till hans sängkammare. Jag stannade på tröskeln och såg på min vän. Fullkomligt naken gick han omkring i rummet och kring magen hade han bundet mitt hopptåg.

Hans ansikte var djupt allvarligt.

— Har du gått länge? sade jag.

— I tio minuter, svarade Robert.

Då stängde jag dörren och satte mig att tänka en stund utanför Roberts rum.

Så öppnade jag dörren på nytt och sade:

— Det är orätt av mig att inte säga dig sanningen: det var meningen att du skulle *hoppa* med tåget och inte bara ha det kring magen!

Robert såg på mig en sekund, så löste han upp hopptåget kring magen, knöt hårdknut på det *och slog mig hårt i huvudet med knuten.*

Vi umgås inte längre.

136

EN PROMENAD.

Jag gick och tänkte på vad jag skulle skriva just här. Det är nu så med mig, att jag tänker bättre, då jag går. Måhända är det annorlunda med andra. Måhända andra tänka bättre, då de sitta eller ligga. Nu slår mig en tanke: De som endast kunna tänka, då de åka bil eller då de ätit en festmiddag ha det säkert svårt just nu. Måhända är det därför som så mycket förefaller tanklöst här i landet just nu.

Jag gick alltså och tänkte. Jag gick på Strandvägen och det var mitt på middagen. Jag mötte människor och människor gingo om mig. Och så mötte jag Hesselman. Jag kan inte med Hesselman. Han tillhör de karlar, som jag inte vill möta någonstans eller vid någon tid på dygnet. Hesselman är tråkig. Och han har varit det i alla år jag känt honom. Han besvarar mig.

137

Naturligtvis stannade han och naturligtvis måste jag stanna.

— Hur mycket har du magrat? sade Hesselman.

— Ja, sade jag, jag har magrat.

— Hur mycket har du magrat, sade Hesselman.

— Två kilo.

— Det var inte mycket.

— Nej, men det är på den sista kvarten. Få se om jag finns kvar då jag kommer till Djurgårdsbron. Så långt som till Hasselbacken har jag inte beräknat.

— Gamla skämtare, sade Hesselman, och så tillade han: Var skall du vara i sommar?

— På Gripsholm, sade jag. Jag har hyrt slottet. Med möbler och spöken och torn och vallgravar. Och du själv?

Hesselman svarade med ett rätt underligt leende:

138

— Jag vet inte riktigt var jag skall vara i sommar.

— Hur så?

— Jo, saken är den att i januari sade min läkare att jag inte skulle leva längre än till mars.

Det kändes som om det plötsligt blev kallt omkring oss. Jag såg Hesselman på ett helt annat sätt och jag stammade:

— Skulle du dö i mars, men nu är det ju i juni.

— Ja, läkarna ha ju inte alltid så noga reda på tiden. Jag har lurat honom nu i 2 månader — men jag vet inte hur det går i sommar.

— Å, sade jag, man ska aldrig förtvivla! Du ser så frisk och stark ut!

— Tycker du, sade Hesselman och jag såg att hans ögon lyste till.

— Det går nog bra ska du få se! Och så skildes vi. Besynnerligt, tänkte jag, där jag fortsatte gatan fram, Hesselman blev mig helt plötsligt en annan människa, då jag fick höra att han skulle dö. Han har nog sina goda sidor. Människorna äro säkert mycket bättre än vi tro. Vi skulle bara visa dem litet mera sympati så skulle allt bli bättre. Här har jag gått och avskytt Hesselman och så blir han plötsligt en man som jag vill ge all min vänlighet.

139

Men kanske beror allt detta på den allmänna olusten som sprider sig allt mer. Även till djuren.

Härom morgonen gick jag som vanligt i skogen för att se till min bok. Min bok är ett träd som står på Norra Djurgården. Jag följer det under alla årstider. Jag ser hur det knoppas, hur det lövas och hur det faller sina blad och jag ser det tyngt av snö över sina spröda vackra grenar. Min bok är min morgonvän, som aldrig vållar mig bekymmer eller oro, bara glädje.

På vägen till boken mötte jag en ekoxe. Han var stor och svart och gick mitt på vägen. Jag stannade och såg på honom. Han var passgångare. Han gick med höger bakben och framben på en gång och strax därpå tog han till vänster fram- och bakben. Jag tänkte:

— Det här är en farlig plats för dig, käre ekoxe. Du kan när som helst bli överkörd av en vagn. Kanhända sitter det en ekko med kalv och väntar på dig och kommer du inte hem, så är det kanske för att ett hjul gått över dig.

140

Så tog jag en pinne och lyfte ned ekoxen i diket. Men han kröp upp på vägen igen. Jag lyfte ned honom på nytt. Han kröp upp igen. Mitt på vägen.

Då förstod jag att han ville offra sitt liv. Och då lät jag honom vara. En trilsken ekoxe får man ingenstans. Måhända äro förhållandena bland ekoxarna sådana nu för tiden att de icke anse sig ha något att leva för, att de med berätt mod gå ett kärrhjul till mötes. Vad vet jag.

Men jag återvänder till Strandvägen. Just vid Djurgårdsbron mötte jag fröken Anstrin. Jag tycker inte om fröken Anstrin. Men jag beslöt att vara vänlig mot henne. Det kanske var med henne som med Hesselman. Att hon skulle dö i mars.

Vi hälsade och stannade.

— Ni har magrat, sade fröken Anstrin.

— Ja, sade jag, jag har magrat.

— Hur mycket? sade fröken Anstrin.

— Sjuttiofem kilo.

— Det var förfärligt! Hur mycket vägde ni förut?

— Åttiofem.

— Då väger ni ju bara tio kilo nu — det förstår jag inte.

— Nej, jag förstår det inte själv. Men jag mår mycket bra. Jag är i god form. Man skall för resten vara mager. Kom ihåg att det finns inga feta hundraåringar.

— Nej, det är sant, sade fröken Anstrin, men det finns väl inga magra heller.

— Jo, två — Frippe och v. Essen. Det vill säga Frippe är egentligen 120 år men han gör sig till så att man märker inte att han är mer än 55.

— — —

På ett säte i allén satt den unge skulptören som jag träffat en sommar ute i havsbandet. Jag slog mig ned och vi pratade.

— Kommer ni till Storön i sommar?

— Nej, sade skulptören, jag får inte. Jag har stört friden där. Klockaren och prästen ha förbjudit mig att bo på ön.

— Besynnerligt. De äro ju hyggliga karlar.

— Ja, mycket, men jag har stört friden. Det hände förra midsommaren. Jag bodde i gubben Malms stuga och på midsommarafton bjöd jag prästen och klockaren på en liten fest i all enkelhet. Den räckte till morgonen därpå — nätterna äro ju så ljusa den här årstiden. När gästerna skulle tåga hem, fick jag för mig att ett litet bad inte skulle skada. Men vattnet var för ljumt i Kyrkviken, varför vi seglade ut på havssidan med min kutter. Prästen och klockaren fingo var sin ända och släpade efter båten. De fingo en uppfriskande dopp men plötsligt fick jag en idé, lade om roret och gick rätt upp i Kyrkviken med hela prästerskapet på släp.

142

Det ringde i kyrkklockorna och allt folket som gick till kyrkan blev vittne till prästens och klockarens underliga seglats upp i viken. Vattnet forsade om deras vackra kroppar och då och då talade de till mig på ett språk som inte passade på en midsommardagsmorgon. Med klockringning till.

De fingo klä på sig på bryggan under kyrkan och i den intresserade menighetens åsyn. — — —

Men jag får inte bo på ön. Jag har stört friden.

— Det är synd, sade jag, ty det är en härlig ö. Och så tänkte jag:

— Där fick jag en historia alldeles gratis och en midsommarhistoria till. Kors, så underligt!

143

PAKETEN.

— Vi tar en bil, sade F.

— Nej! sade jag, vi tar en spårvagn. Det blir billigare. Sockret håller på att ta slut och man får bara köpa ett kilo i taget.

Vi togo en spårvagn. F. hade tre paket. De voro rätt vanliga paket i brunt omslagspapper och det hör alls inte hit vad de innehöllo.

F. lade paketen på motorn till plattformen och så foro vi till den restaurang där vi ämnade äta frukost. Då vi suttit ett ögonblick och sett på matsedeln, ryckte F. till, stirrade rätt ut i luften och sade:

— *Paketen!*

Därpå rusade han upp och ut på gatan. Efter femton minuter kom han tillbaka och var rätt varm.

144

— Hur gick det, sade jag, jag förstår att du glömde paketen i spårvagnen.

— Javisst! Man ska inte åka spårvagn! Men jag fick dem! Jag tog en bil och sa till chauffören:

»Kör efter alla spårvagnar på vita linjen och stanna vid var och en!«

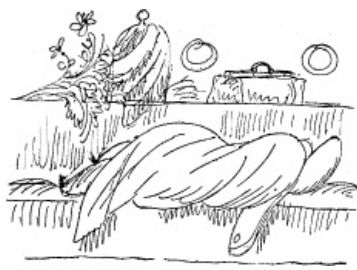
Han gjorde så och sedan jag undersökt 6 vagnar fann jag paketen i den sjunde. Har du beställt någon mat?

Vi åto en god och lätt frukost, ty det var på sommaren, och då vi kommo till kaffet sade jag:

— Var det något värdefullt i paketen?

— Paketen, svarade F., dom glömde jag i bilen.

145

PÅ EN ÅNGBÅT.

Jag stiger upp klockan 5 på morgonen för att resa till staden. Så gott som hela ön sover. Det är bara fiskarna som lämna av morgonens strömmingsfångst, och så några resande med affärer i staden, som gå ombord på båten.

Båten heter Södertörn och är ett utmärkt fartyg. Med en restaurang som kommer oss att glömma att resan tar 4 timmar. Men då och då göres Södertörn ren i pannan och då går någonting annat, som heter Prins Gustav och som förr i tiden fördes av en kompositör vid namn Morsing. På den båten finns också en matsalong, som tyvärr ej kan rekommenderas. Härondagen tog det mig en timme att få en bit skinka som sedan var så salt som Lots hustru skulle varit om hon vänt sig om två gånger. 146

Men Södertörn har också ett fel som Vaxholmsbolaget bör reparera. Båten medför andra passagerare än mig och de andra hyggliga stamgästerna på Utö och Dalarö. Kaptenen är nog vänlig att släppa ombord nykomlingar, som aldrig rest på traden, och som inte veta att uppföra sig så hyggligt att det passar våra vanor. Dessa passagerare, om vilkas sällskap vi aldrig bett Vaxholmsbolaget, störa vår ro och fördärva ofta nog hela resans behag. Härutinnan bör en ändring med snaraste vidtagas. En kommission bestående av oss, bättre Utö- och Dalaröbor, bör tillsättas för att genom befullmäktigat ombud redan vid landgången mota bort löst folk, som visserligen ha 5 kr. till tur- och returbiljett men som sakna allt annat som berättigar ett umgänge med oss på vår båt.

Dessa passagerare medföra ofta barn, illa uppfostrade barn. En ung fru kom i början av sommaren ombord med två pojkar, som anordnade kapploppning runt däcket med oss såsom hinder. Dessa barn, som sattes i land vid Dalarö, borde förvarats i tillstängda hytter tillsammans med modern, som var en dålig uppfostrarinna. Andra medföra små barn, som skrika och ta upp plats för oss. Dessa barn skola sändas på prämar till Eliassons ö i norra skärgården. Vi vilja icke ha dem. 147

Men de värsta äro de medelåldriga damer som komma ombord i Dalarö, som sladdra och prata redan på bryggan, på landgången, och som, rädda för frisk sjöluft, gå direkt ned i aktersalongen, där vi som stigit upp tidigt försöka få en stunds vila. Dessa damer sätta sig på våra fötter och så sladdra de högt och i gälla toner om mat, om sina bekanta, om sina familjeförhållanden, om mat igen, om priser på mat, om vad de ätit i går och vad de skola äta i dag.

Dessa damer besvära oss. Förra året bodde på Utö artisten Schwab. Han bor nu på Jylland. Schwab brukade vila om morgnarna i aktersalongen. Och han stördes mycket av sladderkäringarna från Dalarö. Men den sommaren drevo vi bort dem. Schwab ägde en papegoja vid namn Ada, ett ädelt djur med ett läraktigt sinne och ett vackert ljudande organ. Vi arbetade en tid med Ada och till slut lyckades vi lära henne fem ord, som hon uttalade högt, klart och tydligt, i en skarp befallande ton. Då vi voro fullt säkra på henne, togo vi henne en morgon ombord på Södertörn och placerade henne i aktersalongen, där vi lade en duk över hennes vackra bur. Ada trodde nu att det var natt och teg så länge duken låg kvar. 148

Vid Dalarö kommo fyra äldre damer ombord. Ned på våra fötter. Konversationen i gång, överröstande det jämna bullret från propellern. Prat om allt livets elände på en gång. Schwab reste sig, drog in sina fötter och tog duken från Adas bur.

— En sån vacker goja! sade en av damerna. Min syster Adolfin har också en vacker goja.

— Ack ja, sade en annan av damerna, vad det är roligt med djur!

Ada såg sig omkring med sina runda stela ögon, så öppnade hon näbben och skrek med hög befallande röst:

— *Alla käringar opp på däck! Alla käringar opp på däck!!* 149

Det hjälpte. Ada räddade den sommaren åt oss. Men nu är Ada på Jylland för att skrämja bort lustresande matsvenskar. Så nu är det slut med friden i aktersalongen på Södertörn. Här om morgonen låg jag där med Ytterman, då de vanliga damerna kommo. Vi vaknade genast och våra hjärnor arbetade för att få bort inkräktarna.

I en liten kort paus sade Ytterman:

— Vid nästa brygga bor Gösta Ekman. Han kommer alltid ned till morgonbåten.

Damerna tystnade helt men ingen rörde sig. Gösta Ekman tillhörde inte deras åldersklass. Ytterman skulle tagit Personne eller kanske Frippe. Sladdret började på nytt. Då sade jag:

— Det är märkvärdigt vad vetenskapen gjort stora framsteg inom sprängämnestillverkningen. Den här lilla pennan, som jag har här, är ingen penna, det är en bomb. Den innehåller en

frätande syra som förbränner en kopparhylsa, och då allt är klart, exploderar bomben. En hel båt förintas fullkomligt, med passagerare och allt. I kriget använder man sådana för att få fartyg att spårlöst försvinna. Den här är laddad.

150

Damerna tegeo och stirrade på mig. Slutligen sade en av dem:

— Det där är ingenting att bry sig om! Jag känner igen den där karln! Förra året satt han i en järnvägsakupé och beskrev ett smittsamt eksem som han hade på benet bara för att bli av med medpassagerarna. Men mej fick han inte ut!

Ytterman vände sig mot väggen och jag såg att han skrattade.

Sladdret fortsatte. Det pågick i 10 minuter. Då reste sig Ytterman, tog sin väska, tömde den på allt innehåll och gjorde sig i ordning att gå upp på däck.

— Vart skall du hän? sade jag.

— Vi komma strax till Grenö, sade Ytterman, och där på bryggan står ju den där fiskargumman, som säljer smör för sex kronor kilot. Jag fick tre kilo i går...

Det blev ett liv! Ytterman knuffades ned på soffan och de fyra damerna stredo en hemsk kamp om vem av dem som skulle komma först upp på däck.

All vänskap var borta. Hat glödde ur deras ögon, de trampade, drogo och slet i varandra och då de slutligen allesammans kommit uppför den branta trappan, sprang Ytterman efter och stängde dörren.

151

Vi sovo lugnt och skönt tills båten med en mild stöt tornade mot Nybrovikskajen.

152

HANDBOK FÖR NYA MILLIONÄRER.

Huvudregel.

Sök ditt umgänge bland dina gelikar — bekantskaper med årsinkomst under 100,000 kr. bör man inte odla. Man kan lätt bli utsatt för obehag från de lägre klasserna.

Uppförande ute.

På gatan.

Åk. Och åk naturligtvis i egen bil. Åk inte för sakta! Kom ihåg att gatorna äro till för bilar. De promenerande ha god plats utefter husväggarna och utanför staden. Har man inte mer brått än man går så får man också behandlas därefter. Råkar du genom någon gåendes ouppmärksamhet köra över en eller annan så tag icke den saken så noga — fortsätt, helst med starkare fart. Din tid tillåter dig icke att vänta och reda ut bagateller. Hur mycket kan icke hända på börsen medan du är borta.

153

I affären.

Se till att du blir först expedierad. Efterkommer icke biträdet din önskan i detta fall så befall honom (henne) att genast kalla på chefen, som, då han får höra vilken kund han har att göra med, säkerligen behandlar dig som det passar ditt stånd.

Pruta inte! Endast medelklassen prutar och ser på slanten. Får du för litet tillbaka, så låtsas inte om det. Visa att du har råd att betala *vad som helst* för det du vill köpa.

Välj inte länge bland varorna. Tag det dyraste. Då vet du att du i det fallet icke kan bli övertrumpfad.

En av mina vänner (taxerad inkomst 1915: 256,789 kr.) besökte en dag ett stort varuhus för att köpa ett möblemang.

154

— Vad är detta för avdelning? sade han till biträdet.

— Det är möbelavdelningen, svarade detta.

— Vad kostar den? sade min vän.

Han fick veta priset och köpte naturligtvis hela avdelningen. Därigenom sparade han mycket tid, ehuru det ju i början generade honom att han fick 4 pianon, 6 bufféer och 18 toalettbyråar. Men i dess ställe fick han 24 spelbord och sådana behöver alltid en gentleman.

Tag aldrig med dig något av det du köper. Butiksfolket kan lätt få den föreställningen att du

tillhör de enkla människor som själva bära hem sina paket. Även den minsta småsak skall skickas hem. Kommer ej det köpta på den tid du bestämt eller du får något annat så låt din betjänt sparka ut budet.

På restaurangen.

Kom ihåg att du skall ha det bästa bordet. Beställ för guds skull ingen mat i detalj — det är högst ofint! — utan ge din order till hovmästaren så här:

— Middag för fem personer till 200 kr. kuvertet. Champagne så att det blir en butelj över per man. En låda cigarrer à 100 kr. lådan per man. Och absolut dyraste konjaken. Jag försäkrar dig att de andra sorterna kunna helt enkelt icke drickas.

155

När du betalar notan, så är det absolut nödvändigt, att du ej ser på den. Du får ej låtsas om beloppet utan betala så mycket du kan och tag icke emot det som blir över! När du går in i kaféet kan du klappa hovmästaren i ryggen och säga:

— Det här var bra, men champagnen ska vara kallare nästa gång!

Champagne skall alltid vara så iskall som möjligt — det är bara mobben som är rädd om magen.

Apropå magen så bör du varje morgon se till att du är bredare om magen än om bröstet. Ett motsatt förhållande tyder på enkla och fattiga förhållanden. Skaffa dig också en våg på vilken du kan väga dig var dag så att du ser att du ökar i vikt. Folk kan annars lätt tro att du har det dåligt.

På teatern.

156

Se till att du för all del kommer sedan föreställningen börjat! Låt inte skådespelarna på scenen avbryta din konversation. Du har viktigare saker att tala om än de. Du får dessutom absolut inte ha reda på vad som spelas. Det intresset är till för radpubliken och de herrar som skriva i tidningarna. I dem kan du dagen därpå läsa vad du sett.

Sitter du mitt på en parkettbänk så tacka inte när man reser sig för att ge dig plats. Alltför stor hövlighet har man bara otack för. Rusa inte in i salongen genast som mellanakten är slut. Sådant är fjäskigt. Sitt du lugnt kvar i kaféet och drick din punsch. Kom in när du har lust.

Och så en sak till: applådera inte! Det passar sig inte att visa att man är intresserad. Undantag från denna regel ges endast om du har någon väninna i baletten. Hon kan ju behöva en liten uppmuntran. Begagna kikare endast för att se på baletten. Är din fru med så se till att hon håller kikaren i den hand på vilken hon har de flesta och största ringarna.

Vad beträffar din fru så bör även hon varje morgon företaga kroppsmätning, dock med omvänt resultat mot dig: så att hennes vidd över bröstet måste vara större än den över magen. En stor barm är i hög grad klädsam för en dam ur den förmögnare klassen. Ovanpå densamma bör dock vila en briljantbrosch — briljanter omkring mannens fotografi är mycket vackert.

157

I hemmet.

En man i din ställning är ju icke så mycket i hemmet. Men då du är där bör du ha det trevligt. Lägg dig på någon av dina divaner och vila ut. Tag av dig i strumplästen och knäpp upp västen — det är skönt.

Ser du några vänner hos dig på middag så knussla inte. Låt gästerna från början förstå att du har råd till litet av varje. Taffelmusik skadar inte. Inte heller en sångare, som dock, om han är vid operan, skall äta med vid bordet.

Ni kan gärna dansa efter middagen. Skulle grannarna anse att de bli störda, så låt dem veta att du betalar högsta hyran i huset och att de kunna flytta, om de inte trivas med bättre folk.

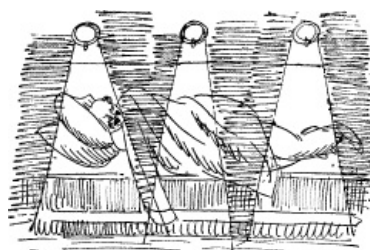
Allmänna regler.

158

Bry dig inte om politiken. Den ger inga pengar. Undvik att uttala dig i sådana frågor. Man vet aldrig vem man talar med. Beträffande sådant som konst och litteratur bör du ha reda på att Strindberg var tokig, att Zorn tar 50,000 kr. för ett porträtt samt att prins Eugen är hemligt gift.

Var för övrigt lugn och trygg, lita på dig själv och ännu mera på ditt bankkonto så går det bra.

159

DRAMA I EN AKTERSALONG.

Brovin och jag kommo tidigt ned till båten. Klockan var bara fem på morgonen och vi kände oss som om vi stigit upp uteslutande för att gå och lägga oss. Vi stodo i aktersalongen och våra trötta ögon stirrade efter två lediga liggplatser. De funnos också men samtidigt upptäckte vi något som gav anledning till det samtal som nu följer. Detta samtal föres i en viskande, hänsynsfull ton för att icke störa de i salongen sovande. Brovin har satt sig på sin plats: 160

— Här fattas en kudde. Min kudde fattas!

— Jag har en för mig. För säkerhets skull lägger jag en näsduk över den. Man kan inte vara nog försiktig i dessa smittosamma tider.

— Därborta ligger en karl som har två kuddar. Han har min kudde! Det är orätt!

— Ja visst, är det orätt, men kanske tycker han om att ligga högt med huvudet.

— Jag kan inte ligga utan kudde! Han får lämna igen en kudde! *Min* kudde!

— Ja men, han sover. Du hör ju att han sover. Det är synd att väcka honom. Kanske har han vakat hela natten.

— Det angår inte mig. Jag är inte sentimental om morgnarna, när jag inte har någon kudde. För övrigt reagerar jag mot alla orättvisor. Du som skall föreställa en tänkande varelse ser väl att denna situation är en bild av Samhället. Där ligger han, parasiten, och sover på *min*, den hederlige, arbetsamme medborgarens egen kudde!

— Jag trodde det var ångbåtens —

— Var inte dum. Här är en kudde till var plats. Vi ha rätt till var sin kudde, men han där har tagit *två*. Han vet mycket väl att det kommer andra som vilja ha var sin kudde på morgonen, som äro trötta och behöva vila. 161

— Att du orkar tala så här mycket så här dags!

— Jag är alltid vaken då det gäller kränkningar och förolämpningar av alla slag! Mitt i natten kan jag stiga upp och kämpa för min rätt — mina rättsbegrepp vila aldrig.

— Jag förstår det — men mitt behöver det. Vad tänker du göra för att få frid?

— Jag vet inte det. Jag kunde tillkalla kaptenen på båten, men han har annat göra. Akterstäderskan är inte vaken. Hon kommer inte förrän halv sex.

— Du skulle kunna vika ihop din rock till en kudde och ligga på den.

— Det kan jag inte.

— Hur så?

— Tror du att jag skulle kunna sova en minut med en hopvikt överrock som kudde när jag vet att min egen *rättmätiga* kudde ligger under en annans flintskalle!

— Han har mörkt knollrigt hår.

— Som jag avskyr! Hellre intet hår än knollrigt hår! En människa med knollrigt hår är inte att lita på. Lägg märke till det. Dessutom är det oestetiskt, oroande och ger rum för antaganden om bebodhet. 162

Jag kände hur jag var nära att somna där jag satt. Trött, räckte jag Brovin min kudde och sade:

— Tag den här, så blir det lugn. Jag behöver ingen kudde. Jag ligger bättre utan.

— Det kan jag inte. Det är *din* kudde och en orättvisa mot dig är en mot mig. Men om du nödvändigt vill att jag skall ha kudden så tar jag den. Mina vänners önskningar äro lagar för mig.

Brovin tog kudden. I detsamma lyfte mannen med de två kuddarna på ena ögonlocket och sade:

— Det var ett förbannat snattrande mitt i natten! Håll käften och sov så att det kan bli lugnt någon gång!!

Brovin vände sig genast mot väggen, med huvudet mot min kudde och var borta.

Jag låg stilla på rygg och tänkte.

Efter en stund då jag hörde, att mannen med de två kuddarna somnat, smög jag mig sakta fram till honom, tog försiktigt bort hans undre kudde, och då han icke vaknade, tog jag även den övre, smög mig tillbaka och gick lugnt till vila. Jag har alltid tyckt om att ha högt under huvudet. Det är kanske inte så hälsosamt men det är behagligt. 163

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ADA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties.

Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other

medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary

Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.